



GÖTEBORGS UNIVERSITET

# Kvalitetsarbete är i sin linda just nu

En intervjustudie om hur pedagoger resonerar kring kvalitetsarbete i  
förskolan

Carina Lannér

”KUFA/BL1/LAU990”

Handledare: Solveig Sotevik

Examinator: Torgeir Alvestad

Rapportnummer: VT 11-2920-06



# Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Kvalitetsarbete är i sin linda just nu. En intervjustudie om hur pedagoger resonerar kring kvalitetsarbete i förskolan

Författare: Carina Lannér

Termin och år: VT-2011

Kursansvarig institution: Institutionen för Pedagogik, kommunikation och lärande

**Handledare:** Solveig Sotevik

Examinator: Torgeir Alvestad

Rapportnummer: VT 11-2920-06

Nyckelord: Kvalitet, kvalitetsarbete, profession, utveckling, förändring

Sammanfattning:

Pedagogernas arbete i förskolan håller på att förändras. Det kommer en reviderad läroplan för förskolan vilket kommer att förändra pedagogernas arbetssituation då kvalitetsarbetet nu tydligt är inskrivet i läroplanen. Syftet med denna studie är att undersöka hur pedagoger resonerar om kvalitetsarbete och hur de arbetar med kvalitet i förskolan. Studien bygger på följande frågeställningar:

Hur resonerar pedagoger om kvalitetsarbete i förskolan?

Vilka metoder och arbetsätt beskriver pedagoger att de använder i förskolans kvalitetsarbete?

Hur uttalar pedagoger att de ser på sina förutsättningar för att kunna bedriva kvalitetsarbete i förskolan?

I studien intervjuas sex pedagoger om deras syn på kvalitet och hur pedagogerna arbetar praktiskt med kvalitetsarbete. Intervjuerna har spelats in på mobiltelefon och har sedan transkriberats. Analysarbetet har genomförts på ett systematiskt sätt där syftet har varit att hitta liknande mönster och avvikande mönster som sedan har tolkats utifrån tidigare forskning och teori som ligger till grund för studien.

Resultatet av studien visar att kvalitetsarbete är ett stort begrepp och att pedagogernas syn på kvalitet varierar. Resultatets samlade bild är att pedagoger behöver kunskaper om metoder och syfte med kvalitetsarbetet för att det ska bli meningsfullt för pedagogerna i yrket. Samtidigt visar också resultatet att de pedagoger som medverkat har en positiv syn till kvalitetsarbete i förskolan.

Studien vänder sig till pedagoger och förskolechefer i förskolan. Studiens resultat får betydelse att de som läser studien kan spegla resultatet i sin egen verksamhet och utifrån dessa reflektera över och inspireras till att utveckla kvalitetsarbetet i förskolan. Studien visar tydligt att detta är angeläget för förskolan men att pedagoger är i behov av kompetensutveckling inom olika aspekter av kvalitetsarbete.



# Innehållsförteckning

<b>1 INLEDNING .....</b>	<b>1</b>
1.1 FÖRSKOLANS UPPDRAG UR FLERA PERSPEKTIV .....	2
1.2 PROBLEMFÖRMULERING .....	2
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR .....	3
1.4 BEGREPPSDEFINITIONER .....	3
1.5 DISPOSITION AV TEXTEN .....	4
<b>2 TEORETISK UTGÅNGSPUNKT I STUDIEN .....</b>	<b>5</b>
<b>3 TIDIGARE FORSKNING OM KVALITETSARBETE I FÖRSKOLAN .....</b>	<b>7</b>
3.1 PERSPEKTIV PÅ KVALITET .....	7
3.2 PEDAGOGISK KVALITET .....	8
3.3 PROCESSEN I KVALITETSARBETET .....	10
3.4 METODER FÖR UTVÄRDERING .....	11
3.5 SYSTEMATISKT KVALITETSARBETE .....	13
3.6 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR KVALITETSARBETET .....	14
3.7 UPPDRAGET SOM PEDAGOG – PROFESSIONELL PEDAGOG .....	15
3.8 PEDAGOGERNAS KUNSKAPER OCH ERFARENHETER .....	17
<b>4 STYRDOKUMENT .....</b>	<b>19</b>
<b>5 METOD .....</b>	<b>21</b>
5.1 VAL AV DESIGN OCH METOD .....	21
5.2 BESKRIVNING AV UNDERSÖKNINGSGRUPP .....	21
5.3 GENOMFÖRANDET .....	22
5.4 RELIABILITET, VALIDITET OCH GENERALISERBARHET .....	23
5.5 ETISKA PRINCIPER .....	23
5.6 DET INSAMLADE DATAMATERIALET .....	24
5.7 ANALYS OCH TOLKNING AV RESULTATET .....	25
<b>6. RESULTAT OCH ANALYS .....</b>	<b>27</b>
6.1 RESPONDENTERNAS BAKGRUND .....	27
6.2 VARIERANDE MENINGAR OM VAD KVALITETSARBETE I FÖRSKOLAN ÄR .....	27
6.3 NUVARANDE ENGAGEMANG I FÖRSKOLANS KVALITETSARBETE .....	32
6.4 NÖDVÄNDIGA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT BEDRIVA KVALITETSARBETE I FÖRSKOLAN .....	33
<b>7. DISKUSSION OCH SLUTSATSER .....</b>	<b>37</b>
7.1 PEDAGOGERNAS RESONEMANG OM KVALITETSARBETE I FÖRSKOLAN. ....	37
7.2 PEDAGOGERNAS METODER OCH ARBETSÄTT VID FÖRSKOLANS KVALITETSARBETE. ....	38
7.3 PEDAGOGERS UTTALANDE OM SINA FÖRUTSÄTTNINGAR ATT BEDRIVA KVALITETSARBETE I FÖRSKOLAN ...	39
7.4 SLUTSATSER .....	40
7.5 METODDISKUSSION .....	41
7.6 FORTSATT FORSKNING .....	42
7.7 SLUTORD .....	42
<b>8. REFERENSER .....</b>	<b>43</b>
<b>BILAGA 1 .....</b>	<b>45</b>
<b>BILAGA 2 .....</b>	<b>47</b>



# 1 Inledning

Kvalitetsarbete i förskolan är idag ett aktuellt ämne som diskuteras flitigt. I förskolan handlar kvalitet om barns rätt till förskola, om barns välmående och om deras rätt att lära och utveckla. Kvalitetsarbete ska leda till att pedagoger i förskolan hittar förutsättningar så att arbetet leder mot måluppfyllelse. Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) menar att kvalitetsarbetet handlar om att pedagoger också ska hitta bättre arbetsprocesser för arbetet där pedagoger kan bedöma måluppfyllelse och där pedagogerna kan börja hitta åtgärder för att kunna förbättra verksamheten. Kvalitetsarbete handlar också om att pedagogerna behöver förstå innebörden i styrdokumentet och kunna göra den levande i den egna verksamheten. Viktigt är att förstå att kvalitetsarbete ska leda till förbättringar i verksamheten och att dessa förbättringar också leder till att barn lära och utvecklas utifrån olika områden. Vilka är då de åtgärder som pedagogerna och förskolan behöver åtgärda för att förbättra förskolans verksamhet?

Läroplanen har på många sätt bidragit till att synliggöra förskolan och arbetet i förskolan. När förskolan fick läroplanen blev förskolan också en del av utbildningssystemet. Läroplanen har synliggjort de områden där barns lärande och utveckling utgår ifrån i förskolan. Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) menar att läroplanen har lyft fram rättigheterna för de små barnen att kunna utveckla sådana kunskaper som barn behöver när de växer upp och i framtiden. Den 1 juli 2011 får förskolan en reviderad läroplan, Skolverket (2010) som belyser vikten av förskolans kvalitet för barns lärande. Promemorian U2010/4443/S beskriver att förskolans arbete ska kontinuerligt planeras, utvecklas och utvärderas. Detta ska ske genom att pedagogerna systematiskt dokumenterar, följer upp, utvärderar och utvecklar verksamheten. Pedagogerna ska också skapa goda villkor för barns lärande och utveckling och då behöver pedagogerna systematiskt arbeta med kvalitetsarbete i förskolan.

Det ligger nu fokus på begreppet systematiskt kvalitetsarbete i förskolan och enligt min mening behöver detta synliggöras och dessutom hur man arbetar med detta ute i förskolorna. Det är en sak att läsa om vad styrdokument och forskare säger kring ämnet men en annan sak hur man faktiskt gör. Det är i verksamheten och i det praktiska arbetet som kvalitet skapas och det saknas mer forskning om det praktiska arbetet med kvalitet. Kvalitetsarbetet behöver synliggöras och det behöver göras medvetet i förskolorna. Genom dokumentationer, utvärderingar och kvalitetsredovisningar syns pedagogernas arbeten men vad är det som ligger bakom arbetet och hur gör pedagogerna?

Forskning som har genomförts om kvalitetsarbete i förskolan har inriktats på hur kvalitetsarbetet ska göras och inte på hur pedagoger genomför kvalitetsarbete praktiskt. Antingen har det forskats om hur kommunerna organiserar kvalitetsarbetet i förskolan eller hur förskolans pedagogiska kvalitet ser ut utifrån olika områden. Det har också forskats om förskolor med hög eller låg kvalitet och vad det har för betydelse för barns lärande och deras miljö. Därför är denna studie relevant för pedagoger och deras arbetsuppgifter i förskolan. Den är också relevant inför arbetet med den reviderade läroplanen för förskolan, Skolverket (2010). Varje förskola behöver arbeta med kvalitet för att kunna utvecklas och förbättras.

Studien vill belysa en viktig del av förskolans verksamhet som bör ligga till grund för allt arbete som pedagoger gör i förskolan utifrån barns lärande. Förhoppningsvis kan studien synliggöra den problematiken som kan finnas i verksamheterna kring ämnet kvalitetsarbete i förskolan. Det är viktigt att förstå vad kvalitet och kvalitetsarbete i förskolan har för betydelse för både pedagogernas arbete i förskolan och för barns lärande och utveckling. Därför är det viktigt att pedagoger i förskolan lär sig och förstår innebörden av ett aktivt kvalitetsarbete.

## **1.1 Förskolans uppdrag ur flera perspektiv**

I skollagen finns de grundläggande bestämmelserna för förskola, skolbarnomsorg, grundskola och vuxenutbildning. Dessa bestämmelser är de övergripande målen, riktlinjerna och de grundläggande kraven som ställs på kommunen. Skolverket skriver också *allmänna råd* som är rekommendationer för hur vi ska tillämpa bestämmelserna. Dessa är till för att förtydliga innebörden i förordningen. Läroplanen är en förordning och i den beskrivs värdegrunden, riktlinjer och mål för arbetet i verksamheten. Pape (2006) menar att genom att vi har läroplanen så ska alla barn i Sverige möta en verksamhet som är lika utvecklande oberoende av var förskolan ligger. I läroplanen finner vi ett antal mål som beskriver vilket innehåll som verksamheten ska tillhandahålla. Dessa mål ställer krav på pedagogerna som arbetar i förskolan. Enligt Kärrby (2001) så är läroplanens (Lpfö 98) mål nu mer tydligt i formuleringen av förskolans sociala och pedagogiska uppgifter.

Vi har också förordning (1997:702) om *kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.* Den tar upp de bestämmelser som är viktiga för kommunen att följa när de upprättar en kvalitetsredovisning.

Med den nya skollagen som förskolan också ligger under så har förskolans uppdrag förändrats. När man läser skollagen och tolkar den så har alla barn idag rätt till förskola och att det inte längre är beroende på om föräldrarna har arbete eller inte. Barn kan ha rätt till förskoleplats om kommunen anser att barnet har behov. Idag förs det diskussioner om barnets behov och familjens situation (missbruk, sjukdom och familjens arbetssituation). Detta kan faktiskt bidra till en ändrad syn på förskolan ur ett samhällsperspektiv. Pedagogerna får idag också ändra sin syn på förskolans uppdrag.

## **1.2 Problemformulering**

Arbetet med kvalitet i förskolan har länge fokuserats på att årligen dokumentera och utvärdera verksamheten i form av kvalitetsredovisning. Kommunerna är skyldiga att årligen redovisa skriftligen hur deras förskolor uppfyller de nationella målen och vilka åtgärder man gör för att uppfylla dem. Denna kvalitetsredovisning ska enligt förordningen 1997:702 utbildningsdepartementet (2007) leda till verksamhetsutveckling och systematiskt kvalitetsarbete. Redovisningen ska också vara ett underlag för politiska beslut och förändringar och en vägledning för föräldrar där de kan få insyn i kommunens verksamhet. Den ska också vara en grund för pedagogerna att arbeta vidare ifrån. Utifrån mina erfarenheter är ett problem med den årliga kvalitetsredovisningen att det oftast är förskolechefen som skriver redogörelsen över det gångna året. Kvalitetsredovisningen sker också över ett kalenderår (januari - december) och inte över ett skolår (augusti - juli) vilket



kan försvåra arbetet med redovisningen då förskolans förutsättningar förändras varje termin. Ett annat problem är att redovisningen borde användas i verksamheten men eftersom innehållet i redovisningen ofta är väldigt omfattande blir det svårt att utgå från den till kvalitetsförbättringar i sin egen verksamhet.

Då den reviderade läroplanen för förskolan menar att förskolans kvalitet ska dokumenteras, utvärderas och följas upp systematiskt och kontinuerligt finns det problem och det är hur det ska fungera i praktiken. Att genomföra ett systematiskt kvalitetsarbete i förskolans verksamhet är inte helt lätt. Folkesson m.fl.(2008) menar att ett systematiskt kvalitetsarbete handlar om ett systematiskt förbättringsarbete som leder till att pedagoger behöver utvärdera och ta till vara på slutsatser som de sedan kan fatta beslut om. Ett systematiskt kvalitetsarbete handlar också om att pedagogerna behöver planera arbetet så att de strävar efter att följa de uppställda målen för förskolan. Men vilka förutsättningar har pedagogerna i förskolan? Det ser säkert olika ut beroende på pedagogernas och förskolechefens inställning men det beror också barngruppen, miljön och vad kommunen prioriterar för åtgärder till förskolan.

Pedagoger i förskolan har genom olika utbildningar med sig olika kunskaper om barn och deras utveckling och lärande. Pedagoger har med sig olika sätt att se på barn och deras steg i utvecklingen. Idag är det fokus på att utvärdera verksamheten och inte barnen, men barnens kunskaper och erfarenheter ska ligga till grund för planering av verksamheten. Här står pedagoger idag i ett problem att släppa de gamla kunskaperna och börja se mer på verksamheten då de ska utvärdera den istället för att se barns brister i utvecklingen. Enligt min uppfattning finns det idag en frustration hos pedagoger att kunna förändra sina tankar när man dokumenterar barns utveckling som ska ligga till grund för planering och utvärdering av verksamhetens innehåll.

### **1.3 Syfte och frågeställningar**

Syftet med denna studie är att undersöka hur förskolepedagoger resonerar om kvalitetsarbete i förskolan samt hur de arbetar med kvalitet. Utifrån detta syfte har följande frågeställningar skrivits fram.

#### **Frågeställningar**

- Hur resonerar pedagoger om kvalitetsarbete i förskolan?
- Vilka metoder och arbetsätt beskriver pedagoger att de använder i förskolans kvalitetsarbete?
- Hur uttalar pedagoger att de ser på sina förutsättningar för att kunna bedriva kvalitetsarbete i förskolan?

### **1.4 Begreppsdefinitioner**

Utgångspunkten i studien är att reda på hur pedagogerna arbetar med kvalitet i förskolorna. Begreppet pedagoger används för att inte göra en skillnad på vilken utbildning och yrkestitel de har. Men jag är väl medveten om att pedagogernas förståelse hänger ihop med den utbildning och de erfarenheter de har i form av antal år i yrket men också vilken

kompetensutveckling de fått genom åren och hur pedagogerna själva har förändrats i tanke och handling. Därför att det är viktigt att vara medveten om detta även om studiens syfte inte är att göra skillnad på pedagogerna i studien.

Kvalitetsbegreppet är stort och alla har vi nog en bild av vad det innebär. I Nationalencyklopedins ordbok (Hämtat 2011-02-09) beskrivs kvalitet som någonting som är bra eller dåligt och själva ordet betyder egenskap. Då kan man tycka att det egentligen handlar om att mäta en företeelse som exempel kvaliteten i förskolan men studien bygger på att förstå begreppet kvalitet i förskolan. Kärrby (1997) menar att kvalitet i förskolesammanhang innebär att det finns tillgång till förskoleplatser. Hon menar vidare att ur föräldrarnas perspektiv så innebär kvalitet i förskolan också en pedagogisk resurs vilket idag kan försvåra valet av förskola. Kärrby menar och vidgar begreppet till själva förskolan och då innebär det att man ser kvalitet i förskolan ur det sociala samspelet som sker mellan barn, pedagoger och det enskilda barnet. Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) menar att en del forskare anser att kvalitet är en subjektiv erfarenhet som är personlig. Är det så är det inte konstigt att förskolans kvalitet ser olika ut. Då man i förskolan ofta arbetar i ett arbetslag och är flera pedagoger kan det finnas flera definitioner av begreppet och då kan kvalitetsarbetet se olika ut. Kvalitetsarbetet måste utgå ifrån att förskolan har tydliga mål och tydligt innehåll i verksamheten som bidrar till barns utveckling och lärande. Det ska även gå att utvärdera förskolans kvalitet utifrån deras uppdrag och läroplanens mål som omfattas av nationella strävansmål. Skolverket definierar kvalitetsbegreppet utifrån hur förskolan svarar mot nationella mål och krav och riktlinjer och hur förskolan strävar efter att förbättras enligt Skolverket(2005).

Det perspektiv som studien utgår ifrån är att kvalitet skapas tillsammans med andra och att det då är viktigt att ta tillvara på pedagogernas kompetenser, erfarenheter och syn på barn, kunskap och lärande i förskolans kvalitetsarbete. Studien utgår också från att förskolans kvalitetsarbete grundar sig i läroplanens mål vilket ska leda till barns utveckling och lärande. Styrdokumenten är med andra ord en viktig del i förskolans kvalitetsarbete.

## **1.5 Disposition av texten**

I det inledande kapitel presenteras syfte, frågeställningar och relevanta begrepp för uppsatsen. I kapitel två introduceras teoretiska utgångspunkter i denna studie. I kapitel tre diskuteras tidigare aktuell forskning av relevans för studien. Kapitel fyra innehåller en beskrivning av viktiga styrdokument och förändringar i den reviderade läroplanen för förskolan. Kapitel fem utgörs av metodbeskrivning och forskningsetiska hänsynstaganden där också validitets- och reliabilitetsaspekter lyfts upp. Ytterligare beskrivs vilka urval som gjorts inför studien. Här beskrivs också själva genomförandet av studien inklusive analys och tolkningsförfarandet. I kapitel sex redovisas resultat och analys och här visas också citat från respondenternas svar. I kapitel sju ges ett samlat perspektiv på vad som utgör studiens resultat och studiens frågor besvaras här. Mot den bakgrunden förs även en diskussion om vilka innebörder resultatet kan få för framtiden när det gäller kvalitetsarbete i förskolan. Vidare framskrivs nya frågeställningar som väckts under denna studies gång. I detta kapitel tas även upp en kritisk granskning av vad metodvalet och genomförandet kan tänkas ha för betydelse för resultaten.

## 2 Teoretisk utgångspunkt i studien

I detta stycke redovisar jag för den utgångspunkt studien tar. Studien handlar om pedagogers syn på kvalitet och kvalitetsarbete och deras praktiska arbete med kvalitet i förskolan. Jag har mött olika teoretiska synsätt i tidigare forskning som har studerats. Enligt Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) vilar läroplanen för förskolan på sociokulturella teorier vilket innebär att barn lär genom kommunikation och samspel med andra människor. De lär också genom den omgivning som de befinner sig i. Enligt Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) så handlar uppdraget som pedagog att förändra sin syn på uppdraget som pedagog, sin roll som pedagog och innebörden av att lära i förskolan. En viktig del är att tillsammans i sitt arbetslag förändra synen på sitt uppdrag som pedagog i förskolan. Det handlar också om att pedagogerna måste lära, ta till sig ny kunskap och forskning. I förskolan bör pedagogernas lärande ske tillsammans med de kollegor som de arbetar med för att gemensamt utveckla kunskaper om både det enskilda barnet och gruppen men också kunskaper om vad som händer i verksamheten och hur den utvecklas. Det innebär då att samspela och kommunicera tillsammans med sina kollegor. Vilket det sociokulturella perspektivet tar utgångspunkt i.

I ett sociokulturellt perspektiv handlar det om att själva lärandet sker genom deltagande. De grundläggande delarna i lärandet är att genom samspel och kommunikation hitta balans mellan individens lärande och det sociala lärandet menar Dysthe (2003). Hon menar också att lärandet har med motivation och engagemang att göra. Ur ett sociokulturellt perspektiv handlar det om att motivationen finns inbyggd i de förväntningar som samhället har. Viljan har också betydelse för lärandet. Enligt Dysthe (2003) handlar det om att lärandet ska ge en meningsfull känsla och det beror då på om man känner att det man lär är av vikt.

I förskolan sker många diskussioner mellan barn och pedagoger och mellan pedagoger och i dessa finns det kognitiva redskap som idéer och teorier. Dessa begrepp gör man om till sina egna för att själva skapa mening i det man upplever och lär. Dysthe (2003) menar att kunskaper är fördelade bland de individer som finns i en grupp. Det innebär att varje pedagog i förskolan är duktig på olika områden och genom att ta reda på vad var och ens kunskaper i gruppen är får man en helhetsförståelse. Dysthe menar då att lärande också är socialt. Genom mediering eller förmedling av kunskaper ihop med redskap och individer så skapar det helt nya kapaciteter i verksamheten. Redskap betyder i ett sociokulturellt perspektiv att resurser, både praktiska och intellektuella, som pedagoger har använt för att förstå omvärlden för att sedan kunna agera. I förmedling är kommunikationen viktig, det innebär att interaktionen mellan pedagogerna är avgörande. Dysthe (2003) betonar detta genom ett citat från Säljö ”*Det är genom kommunikation som sociokulturella resurser skapas men det är också genom kommunikation som de förs vidare*”(s. 45). Dysthe (2003) menar också att språket är det viktigaste redskapet då man vill förmedla kunskaper. Hon menar att språket kan fungera som ett förmedlande redskap.

I ett sociokulturellt perspektiv är alltså språket och kommunikationen viktig, det innebär att varje språklig formulering placerar oss i en kulturell och historisk tradition. Det är de kommunikativa processerna som är förutsättningar för pedagogernas egna lärande och

utveckling. Det är genom att lyssna, samtala och samverka med andra som man får kunskaper och genom att använda språket för att kunna förstå och tänka själva. Vi använder också språket för att förmedla det vi själva förstår till andra enligt Dysthe (2003). Dysthe menar när hon tar perspektiv i lärprocesser att lärande förutsätter en social handling, det är kopplat till andra människor och att lärandet pågår hela livet. Genom att pedagogernas kompetens utvecklas till att se sina kollegors kompetenser kommer processen leda till ökad förmåga att reflektera, både hos den enskilda pedagogen och i gruppen av pedagoger på förskolan och därmed för kvalitetsarbetet i förskolan, vilket är en viktig del i utvecklingsprocessen.

## 3 Tidigare forskning om kvalitetsarbete i förskolan

Det har tidigare nämnts att det forskats en del kring ämnet kvalitetsarbete i förskolan och en av den nyaste studien är Sheridan, Pramling Samuelsson och Johanssons (2009) studie om förskolan som miljö för barns lärande (Barns tidiga lärande). Den visar på att kvaliteten i förskolorna varierar och det är större distans mellan låg och hög kvalitet i förskolorna. Detta är enligt författarna oroande då förskolor ska ge alla barn och dess familjer samma demokratiska rättighet till förskola. Jag kopplar då detta till att svensk förskola har högt anseende internationellt enligt OECDs (Organization for Economic Cooperation and Development) utvärdering och att svensk förskola lyfts fram som förebild i andra länder. När forskningen visar på att kvaliteten i förskolorna skiljer sig mycket åt enligt Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) kan man tolka det som att forskningen talar emot varandra. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) visar genom utvärdering med ECERS som metod att det finns variationer i förskolornas kvalitet vilket även tidigare forskning visat men nu visar studien på att de förskolor som har hög kvalitet också har höjt sin kvalitet. Studien visar på att pedagogerna har blivit mer medvetna och mer professionella. Författarna tolkar att förskolans läroplan är den bidragande orsaken till att kvaliteten har ökat bland de förskolor som har hög kvalitet. Pedagogerna har bland förskolor med hög kvalitet förstått förskolans förändrade uppdrag. Det handlar om att verksamheten utgår ifrån barns intressen och att pedagogerna har fokuserat på förskolans rutiner, aktiviteter och kommunikationssituationer. Vidare visar studien Sheridan m.fl. (2009) på att de förskolor med uttalade mål som visar vad pedagogerna vill att barn ska utveckla lärande om har hög kvalitet. Pedagogerna har en planering som gör det möjligt för att ta vara på situationer som kan uppkomma utan att för den delen inte kunna möta barnens intention och intressen. Genom pedagogernas kompetens närmar de sig barnens perspektiv samtidigt så genomför pedagogerna de intentioner de har på lärandet med barnens egna intressen och erfarenheter.

Sheridan (föreläsning 2011-01-18) menar att förskolor av hög kvalitet är bra för barn och att deras erfarenheter av förskolan har betydelse för barnen när de blir vuxna. Hon visar också att förskola med hög kvalitet och där det finns professionella och kunniga pedagoger är bra för barn som lever i låga sociokulturella hemförhållanden. Detta talar för att det blir viktigare med förskolor med hög kvalitet. Då anser jag att alla förskolor ska få samma förutsättningar och resurser för att kunna utveckla verksamheten så att kvaliteten blir likvärdig och hög. Men hur ser dessa förskolor ut och hur arbetar de med kvalitet?

### 3.1 Perspektiv på kvalitet

Det finns olika perspektiv på kvalitet och forskare menar att det är en subjektiv upplevelse vad som är en bra eller dålig kvalitet i en verksamhet. Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) tar upp två perspektiv och utifrån det ena så handlar det om att kvalitet bygger på en ständig process där pedagoger i diskussioner förhandlar fram vad som är bra eller dåligt i verksamheten. Man förknippar då kvalitet med en situation, ett kulturellt sammanhang, ett socialt sammanhang och en viss tidsperiod. Men utifrån ett sådant perspektiv kan man inte definiera kvalitet eftersom innebörden förändras då man försöker att gå barn, pedagoger och föräldrar till mötes. Det är fokus på demokrati och människans rättigheter att kunna påverka

och välja. Utifrån detta perspektiv ska det finnas förskolor med olika inriktningar och innehåll i verksamheten. Det ska för både barn, föräldrar, politiker och beslutsfattare finnas möjlighet att kunna välja förskola efter sina behov och krav. Vidare ska man även kunna påverka förskolans verksamhet.

Det andra perspektivet som Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) tar upp handlar om kunskap om vad som är kvalitet. Det är den generella kunskapen om vad som är en bra lärandemiljö och kunskap som formuleras till mål för en verksamhet. Detta är ett synsätt där ny kunskap får fäste, tillför eller ändrar den kunskap som man redan har. Detta är ett professionellt perspektiv på kvalitet och man lägger fokus på barns lärande utifrån barnens perspektiv. Man mäter kvalitet utifrån olika innehåll i verksamheten och vad de betyder för barnens lärande. Allt ska leda till att barnen mår bra, att de har roligt och att de lär utifrån läroplanens mål. Det är utifrån detta och i vilken utsträckning detta sker som visar på förskolans kvalitet menar Pramling Samuelsson och Sheridan (2008).

### **3.2 Pedagogisk kvalitet**

För att kunna förstå och bedöma förskolans kvalitet behöver man försöka förstå det utifrån ett pedagogiskt perspektiv. Alla de kunskaper, värden som man kommit överens om i sin verksamhet och de föreställningar man har om hur man ska förverkliga det i arbetet i förskolan är intersubjektiva upplevelser hos varje människa som vistas i förskolan menar Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009). Jag tolkar detta som att författarna menar att de saker som sker i den yttre miljön på förskolan upplevs av varje individ på ett subjektivt och individuellt sätt och blir därför olika för varje individ. Det finns många orsaker till att förskolans kvalitet ser ut på ett visst sätt och den är antagligen inte beroende på den ena eller den andra orsaken. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) tar upp fyra dimensioner som vi kan utgå ifrån för att vi ska kunna förstå och bedöma förskolans kvalitet. Dessa dimensioner är integrerade med varandra och de ska bidra till barns möjligheter att i förskolan kunna lära och utvecklas. Viktigt är också att se att dessa dimensioner som oskiljbara och att de inte har någon rangordning.

Den ena dimensionen utgår ifrån att förskolan ingår i ett samhällsperspektiv där det handlar om hur förskolan fungerar utifrån juridiska, ekonomiska, politiska och sociala förutsättningar menar Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009). Denna *samhällsdimension* har betydelse för hur förskolan organiseras och vilket utrymme den får i samhället. Enligt författarna innebär detta att de diskussioner och värderingar som samhället har, ger förskolan de förutsättningar och konsekvenser som vi möter i förskolans miljö. Detta går ihop med den syn på barn och syn på vilket uppdrag förskolan har. De tankar pedagoger och föräldrar har om förskolan kommer av samhällets värderingar som i grunden utgår ifrån styrdokumentet. Utifrån ett sådant här synsätt på förskolan kommer man att mäta förskolans kvalitet genom att kontrollera om förskolan uppfyller de internationella målen som samhället vill att förskolan strävar efter.

Genom att se pedagogisk kvalitet utifrån *lärardimension* har man riktat fokus på professionen. Det är vilken utbildning och kompetens pedagogerna har. Men det handlar också om vilken förmåga pedagogerna har att samspela med barnen och skapa bra

förutsättningar i förskolans miljö för lärande så att barn lär och utvecklas utifrån de strävansmål som läroplanen innehåller menar Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009). Vidare ligger fokuset i denna dimension på pedagogernas syfte och medvetenhet om vilka strategier de använder när de ska koppla samman barns lärande med de förväntningar som pedagogerna har på barns utveckling och kunnande. Pedagogens kompetens är viktig för den kvalitet som förskolan bedriver men det är också ett begrepp som är ett sammansatt begrepp då det innehåller både personliga förmågor, pedagogiska, didaktiska och ämneskunskaper vilket kan vara komplicerat. Författarna menar att förskolans kvalitet handlar om hur pedagogernas kunskap om barns lärande visar sig i verksamheten men också hur deras förmåga är att kunna utvärdera, möta varje barns behov, använda sig av kulturell mångfald som förskolan erbjuder och hur de skapar tillfällen för lärande där pedagogerna gör det möjligt för barnen att utveckla de kompetenser som de anser barnen behöver. Vidare menar Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) att det också handlar om vilken syn pedagogerna har på barn, kunskap och lärande och vad man menar med att kunna något som ger möjligheter till barns lärande i förskolan. Pedagogernas kompetenser och attityder är enligt författarna det som formar barnens vistelse i förskolan. Pedagogerna sätter både möjligheter och gränser för barns lärande och utveckling i förskolan. Författarna menar att pedagogerna höjer kvaliteten i förskolan genom de handlingar de gör och hur de använder förskolans material och miljö. Men det beror också på hur de använder sig själva som pedagoger när de vill lära och motivera barnen till att undersöka fenomen. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) menar att vi kan både utvärdera detta själva och då utifrån pedagogernas egna perspektiv men också utifrån ett lärarperspektiv men då genom en extern utvärdering.

*Barndimension* som är, Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) studiens tredje dimension som vi kan utforska förskolans kvalitet genom. Den handlar om hur barn mår, vilka möjligheter det finns i förskolan för barn att lära och utvecklas. Dimensionen innebär också att vi studerar barns delaktighet i det egna lärande, hur de får möjligheter att utforma förskolans innehåll genom miljön och aktiviteter. Vi kan genom detta synsätt studera om pedagogerna försöker närma sig barnen genom att göra försök att förstå vad det är barnen vill och vad de vill lära om i de situationer och sammanhang som barn hamnar i under tiden i förskolan. Förskolans kvalitet beror på förskolans lärandemiljö och hur vidare pedagogerna är med barnen och tillsammans utforska och skapar kunskaper. Med andra ord så är det viktigt för pedagogerna att använda sig av barnperspektivet då de vill få kunskaper om vad barnet har lärt sig. Det barnet lär i förskolan ska enligt Pramling Samuelsson, Sheridan och Johansson (2009) utgå ifrån läroplanens strävansmål men det är också viktigt att barnet får möjligheter att utveckla egna mål och intressen när de lär. Man tittar på förskolans kvalitet utifrån hur det skapas mening och förståelse tillsammans mellan barn och mellan barn och vuxna i förskolans lärmiljö. Ser man att barn tillsammans skapar kunskaper och förståelse visar det sig i förskolans kvalitet. Pedagoger ser då barn som kompetenta, som sociala och som individer som skapar kunskaper i ett socialt sammanhang. Kvalitet blir det när pedagogerna ser de sammanhang där barn kommunicerar och integrerar med andra.

*Verksamhetsdimensionen* handlar om att förstå förskolan som en plats där lärande sker. Genom att förstå helheten mellan dimensionerna och forskningen kring dessa, gör att pedagogerna kan förstå hur pedagogisk kvalitet skapas och utvecklas. Det är när man kopplar samman pedagogernas sätt att lära barn och barns läroprocesser med de mål som förskolan har som skollagen och läroplanen innehåller som vi kan synliggöra pedagogisk kvalitet i förskolan. Viktigt är också att titta på pedagogernas förmåga att kunna knyta förskolan och samhällets intentioner med de egna kunskaper och erfarenheter som pedagoger bär med sig när de är verksamma med barnen. Pramling Samuelsson, Sheridan och Johansson (2009) menar att kvalitet i verksamheten är beroende av hur pedagoger använder sina teoretiska kunskaper och erfarenheter av yrket och hur de samspelar med barnen utifrån samhällets och politiska förutsättningar. Pramling Samuelsson, Sheridan och Johansson (2009) menar också att kvalitet handlar om hur pedagogernas lyckas få ihop förskolans mål med barnens egna mål och intresse med lärandet i förskolan. Författarna menar att pedagogerna har en stor utmaning i att kombinera detta så att barnen hela tiden känner glädje och lust i att lära och utvecklas.

Det är med andra ord inte så enkelt att studera kvalitet i förskolan. Det är ett komplext samspel mellan olika aktörer och olika tankar om vad förskolan har för syfte. Men också olika tankar om barn, lärande och kunskap. Det kan hjälpa att man studerar kvalitet i förskolan utifrån helheten. Pramling Samuelsson, Sheridan och Johansson (2009) menar också att vi kan titta på och utvärdera kvalitet utifrån dessa dimensioner och aspekter.

### **3.3 Processen i kvalitetsarbetet**

Skolverket har ett material som kan hjälpa pedagogerna i förskolan med att utveckla kvalitetsarbetet. Materialet heter ”kvalitetsarbete i praktiken” och man finner det på Skolverkets webb, kvalitetsutvecklingsenheten (hämtad 2011-02-09). Det är ett verktygs- och informationsmaterial som innehåller fyra delar i kvalitetsarbetet som är viktigt i processen. Skolverket menar att arbetet med kvalitet fungerar som en process där alla delar går runt och fortsätter. Varje del innehåller flera olika moment. Vidare hävdar skolverket att arbetet med kvalitetsutveckling är systematiskt och ska ske kontinuerligt.

Att planera vad man ska göra kan tyckas vara ganska lätt men om pedagoger vill att verksamheten ska utvecklas så behöver pedagoger ställa sig frågor om nuläget och beskriva vad som varit bra och mindre bra. Skolverket webb, kvalitetsutvecklingsenheten menar att arbetet med att utveckla förskolan måste starta med beskrivning om hur förskolans verksamhet ser ut just nu. Om man inte gör detta så kan arbetet med att förbättra verksamheten bli ett arbete som sker vid sidan om. Det man behöver beskriva är de förutsättningar man har haft för att uppnå målen, vilka arbetsprocesser som man har utvecklat och vad man har uppnått för mål alltså resultatet.

För att komma vidare behöver man belysa de delar som man behöver utveckla utifrån beskrivningen av nuläget. Beskrivningen är enligt Skolverkets webb, kvalitetsutvecklingsenheten (hämtad 2011-02-09) en viktig utgångspunkt när pedagogerna ska planera vad som ska göras och vilka mål som behöver uppnås. Det första man behöver titta på är om alla pedagoger tänker samma saker när man nämner kvalitet. Det betyder att man behöver granska de ord som man arbetar med så att alla pedagoger utgår från ett gemensamt



begrepp vilket kan underlätta för förbättringsarbetet. Det är också viktigt att titta på de mål som verksamheten ska utgå ifrån och fundera på var någonstans ens egen verksamhet ligger.

Nästa steg i processen är att utgå ifrån nulägesbeskrivningen och skriva ner mål för den egna verksamheten så att man kan förbättra de saker som man upptäckt i nulägesbeskrivningen. Man behöver utgå ifrån vad som är förskolans uppdrag, vad förskolan har och behöver för resurser och vad som är viktigast att prioritera. Här är det viktigt att ha visioner om hur pedagogerna vill att verksamheten ska se ut men ändå vara realistiska till hur man kan uppnå mål för verksamheten.

Nu är det tid för att bestämma hur man ska göra för att förbättra verksamheten. Det gör man utifrån lägesbedömningen, de mål som man prioriterat och de åtgärder man kommit fram till att man behöver göra. Nu planerar man de insatser man behöver genomföra, när och av vem och när de ska utvärderas. Nu är det bara att genomföra de förbättringsområden man bestämt sig för att göra. När man har genomfört det man planerat är det viktigt att man tar reda på hur det gått. Skolverkets webb, kvalitetsutvecklingsenheten menar att utvärderingen är en viktig del av kvalitetsutvecklingsarbetet i förskolan. Det är genom reflektion som man inser vilka insatser man gjort och vilket resultat det blivit. Utifrån detta kan man sedan gå vidare och fortsätta med kvalitetsutvecklingsarbetet och börja om från början.

Jag har här beskrivit en process för kvalitetsarbete i förskolan. Det är viktigt anser jag att man går varsamt och prövar sig fram och kommer underfund med hur kvalitetsarbetet i praktiken fungera. Det är viktigt att inse att det inte bara handlar om att börja planera, genomföra och utvärdera. Det är viktigt att ha klart för sig att det är bra att börja med en nulägesbeskrivning. Den ger pedagogerna förutsättningar för det kommande arbetet och det ger pedagogerna ett redskap som jag uppfattar gör att kvalitetsarbetet inte hamnar vid sidan om det andra arbetet i förskolan.

### **3.4 Metoder för utvärdering**

Man kan utvärdera genom två olika modeller *produktinriktad* eller en *processinriktad* modell. Enligt Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) innebär den produktinriktade modellen att när man vill ha svar på om verksamhetens effektivitet medan den processinriktade beskriver innehåll och förlopp av det man utvärderar. Utvärdering av förskolans kvalitet ska utgå ifrån det dagliga arbetet i förskolan menar Kärby m.fl. (2009) Det handlar också om att utvärdera hur förskolan skapar förutsättningar för det pedagogiska arbetet för barns lärande och utveckling. Det är viktigt att utvärdera för att genom utvärderingen få kunskaper om verksamheten och hur verksamheten svarar mot de mål som verksamheten har. Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) menar att kvalitetsbedömningen behöver utgå ifrån information som man samlat in på ett systematiskt sätt med tydliggjorda syften, då kan man se utvärderingen som seriös. För att utvärderingen ska ge ett bra underlag bör man söka information om både förutsättningar och innehållet i verksamheten men också processer och resultat utifrån fasta kriterier menar Sheridan och Pramling Samuelsson (2010). De menar också att utvärderingen bör beskriva hur mål och resultat förhåller sig till varandra. När man gjort detta och fått fram ett resultat kan man bedöma kvaliteten i förskolan genom att ställa resultatet man fått fram mot de mål verksamheten har. Genom utvärdering får pedagogerna

också kunskaper om vad som behöver förbättras i deras verksamhet. Utvärderingen ska med andra ord leda till utveckling och det är viktigt att utvärderingen baseras på bedömningar av förskolans kvalitet enligt Kärrby m.fl. (2009). Det finns olika metoder för att arbeta med utvärdering av kvaliteten i förskolan. Skolverkets BRUK (Bedömning Reflektion Utveckling Kvalitet) och Harms och Cliffords bedömningsmetod ECERS. Dessa metoder bedömer kvaliteten i förskola utifrån bestämda kriterier.

BRUK är ett verktyg för självskattning och utveckling av kvaliteten i läroplanstyrda verksamheter. BRUK utgår från våra styrdokument och rangordnar inte målen. BRUK ska hjälpa pedagogerna synliggöra, bedöma och utveckla kvaliteten i förskolan och då för både den enskilda verksamheten, arbetslaget och kommunen. Om arbetslaget använder BRUK så får de kunskaper om de områden som de har valt ut att utvärdera och kan sedan formulera nya mål. BRUK kan användas samtidigt med andra metoder för att utvärdera verksamheten. BRUK kan också vara ett hjälpmedel vid kvalitetsredovisningar. Enligt skolverket (2011-01-28) så bygger BRUK på *”medvetenhet om hur det borde vara i förhållande till hur det verkligen är vilket leder till utveckling”* (s. 2). När man använder BRUK använder man en blankett som först beskriver vad indikatorn belyser. Pedagogerna ska skatta och ta ställning till vad som kännetecknar och inte kännetecknar verksamheten utifrån de ställda kriterierna i indikatorn. Nästa steg är att analysera de resultat man har fått fram och fundera över vad man ska göra för att få ett bättre resultat och därmed också få en bättre kvalitet i verksamheten. Analysen sker i tre steg. Först diskuterar man skattningen och vad det berodde på. Andra steget är att synliggöra hur kriterierna skattats och hur det ser ut i dagsläget och välja ut vilka kriterier som är viktiga i verksamheten. Sista steget är att peka ut de kriterier som pedagogerna behöver åtgärda på en gång, över tid eller behöver säkras. Här är det viktigt att pedagogerna bestämmer hur, av vem och när det ska göras. Skolverket (2011-01-28) menar också att det är viktigt att bestämma när uppföljningen ska ske.

ECERS (The Early Childhood Environment Rating Scale) är också en metod där pedagogerna kan utvärdera och observera verksamheten ifrån enligt Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009). ECERS bygger på bedömning av helheten av typiska förskolesituationer och grundar sig på en helhetssyn på barns lärande och utveckling och olika nivåer av kvalitet. Man har grundat den pedagogiska verksamhetens kvalitet på observationer och intervjuer. Metoden omfattar barns miljö som fysisk, social och pedagogisk. Den svenska versionen av ECERS innehåller 30 kvalitetsaspekter och varje aspekt innefattar sju delområden som fokuserar på de förutsättningar som finns för barns lärande och utveckling. Varje aspekt av kvalitet bedöms genom en sjugradig skala och av fyra nivåer som beskriver hur kvaliteten är.

Båda dessa metoder kan man använda till självutvärdering eller till extern utredning. Externa utredningar kan göras med hjälp av ECERS av en kollega, förskolechef eller någon annan som har kunskaper om förskolans verksamhet enligt Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010). Det krävs också kunskaper om själva metoden som man väljer att utvärdera verksamhet genom. Kärrby m.fl. (2009) menar att en person som gör bedömningar behöver göra det flera gånger för att bli säker på metoden och då blir också resultatet mer rättvist. För att få fram ett så rättvist resultat som möjligt kan flera personer enligt Kärrby m.fl. (2009)

göra ECERS var för sig och sedan jämföra varandras resultat och då räkna fram ett så kallat reliabilitetsindex av bedömningen.

Genom att pedagoger använder ECERS för självvärdering får de kunskaper om hur deras egna verksamheten fungerar, hur de kan utveckla och förändra den. Genom att använda sig av självvärdering ökar pedagoger sin professionella kompetens menar Kärrby m.fl. (2009). Utvärderingar av sin egna verksamhet leder till medvetenhet om vilket uppdrag förskolan och pedagogerna har menar Kärrby m.fl. (2009). Genom att titta på de olika aspekterna i ECERS eller kriterierna i BRUK får pedagogerna diskussionsunderlag vilket kan leda till att man ser vilket behov man har av kompetensutveckling. Det är genom diskussion av resultatet som självvärderingen sker. När pedagogerna får diskutera och reflektera tillsammans över sitt arbete får de även reda på hur de kan arbeta vidare med innehållet i verksamheten och med barnen enligt Kärrby m.fl. (2009).

### **3.5 Systematiskt kvalitetsarbete**

Kvalitet sker mellan barn och pedagoger och innefattar både barns lärande och pedagogers förhållningsätt mot barnen. Men det handlar också om att kunna använda sin kompetens som man har som pedagog till att förstå förskolans mål och omvandla den till verksamhetens innehåll och barnens lärande. Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) definierar pedagogisk kvalitet utifrån ett interaktioniskt synsätt. Detta synsätt tolkar jag som ett sätt att utgå från att vi människor påverkas av varandra och vår omgivning i ett ständigt samspel. Då pedagogen strävar efter att skapa en pedagogisk verksamhet där man erbjuder barnet både lärande, personlig utveckling och välmående. Författarna menar vidare att pedagogisk kvalitet också handlar om pedagogens professionalitet. Det är pedagogens erfarenheter och teoretiska kunskaper som gör att de kan utforma verksamheten utifrån varje barns erfarenheter. Det är kunskaper om barns lärande och utveckling, en medvetenhet om etiska värderingar och attityder och kännedom om sin egen förmåga som behövs menar författarna. Folkesson m.fl. (2008) menar att systematiskt kvalitetsarbete handlar om ett systematiskt utvecklingsarbete som hela tiden behöver utvärderas där det handlar om att ta tillvara på slutsatser och att pedagogerna fattar beslut för fortsatt arbete i verksamheten.

Läroplanen är en viktig utgångspunkt i förskolans kvalitetsarbete och det handlar om att kontinuerligt diskutera och reflektera över förskolans mål och uppdrag. Enligt Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) handlar det om att diskutera hur man utformar förskolans mål och hur man väljer ut de kunskapsmål som pedagogerna anser att barnen behöver tillägna sig. De menar också att verksamheten ska grundas på läroplanens första del som handlar om de grundläggande värden som etiska värden, om människans okränkbarhet, frihet, jämställdhet och solidaritet. Förskolans uppdrag är att ta tillvara på barns lärande genom att ha en helhetssyn på barn och lärande. Viktigt är att förstå att läroplanens mål är strävansmål och pedagoger måste beskriva sina egna mål utifrån barns lärande och att de strävar mot dem.

Det systematiska kvalitetsarbetet innebär att planera arbetet så att man strävar efter att uppfylla läroplansmålen. Men detta arbete kan vara svårt och problematiskt samtidigt kan det också vara stimulerande. Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) skriver att det finns en del dilemman i arbetet med läroplanens strävansmål. Därför anser de att pedagoger behöver

stöd i detta arbete med måluppfyllelsen. Det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan handlar om att utveckla arbetet så att förskolan ökar måluppfyllelsen. Detta gör man enligt författarna genom att utgå ifrån barns lärande och utveckling, läroplanens strävansmål och förskolans verksamhet genom olika steg som är sammanhängande.

### **3.6 Förutsättningar för kvalitetsarbetet**

Då förskolan har förändrats och det tillkommit flera nya uppgifter för pedagogerna menar Folkesson m.fl. (2008) att förskolan har blivit en komplex verklighet. De vanliga arbetsuppgifterna blir ifrågasatta och de behöver diskuteras och kanske också förändras. Författarna menar vidare att dessa förändringar behöver behållas och arbetet behöver organiseras så att både tid för kvalitetsarbetet och barn främjas.

Att driva kvalitetsarbetet i förskolan kräver förutsättningar. Skolverkets *allmänna råd för kvalitet i förskolan* (2005) utgår ifrån strukturkvaliteten där det handlar om vilka samhällets krav är på förskolan och det som styr förskolan nämligen ledningen för förskolan. Det handlar också vilken kompetens förskolans personal har, hur personalgruppen ser ut, barngruppen och dess storlek och sammansättning, lokaler, material och miljö.

Barngruppen ses som en viktig del i läroplanen för utveckling och lärande. I barngruppen grundläggs normer och värden och det sker i samspel med andra och varje barn ska kunna skapa relationer till andra barn och pedagoger i förskolan. Är gruppen då för stor menar Skolverket (2005) att de positiva effekterna av att vistas i förskolan försvinner och barnen får svårt att få grepp om relationerna och detta skapar känsla av anonymitet vilket ökar känslan av otrygghet. Gruppens storlek är ett hett ämne i förskolan idag. Men att ange en siffra på hur stor en barngrupp ska vara är svårt. Skolverket (2005) menar att det är viktigt att gruppen har en lämplig storlek och det ska sättas i relation till det uppdrag som förskolan har. Det är viktigt att veta att det finns riktlinjer för hur stor gruppen ska vara men att det inte finns något belägg för hur stor gruppen ska vara. Gruppens storlek beror på de olika faktorer eller förutsättningar som varje enskild förskola har. De förutsättningar som påverkar storleken är enligt Skolverket (2005) personalens kompetens, personaltäthet, storlek och utseende på lokalerna och barngruppens sammansättning. Gruppens sammansättning (kön, ålder, etnisk, social) och de strukturella faktorerna behöver samspela menar skolverket. Genom redovisningar synliggörs hur gruppstorleken och personaltätheten anpassats till förskolans behov. Skolverket menar att i utvärderingar behöver belysas vad personaltäthet, gruppens storlek och sammansättning har för betydelse för förskolans pedagogiska verksamhet.

Skolagen säger att förskolans lokaler ska vara ändamålsenliga enligt Skolverket (2005). Ändamålsenliga är lokalerna när de ger barn en pedagogisk verksamhet. Det innebär att lokalernas storlek, utformning och material anpassas till en pedagogisk verksamhet där barn fostras, får omsorg och utvecklas. Även förskolans utemiljö ingår i detta begrepp. Det som bestämmer förskolans lokaler och miljö är i första hand de lagar och förordningar som ger alla arbetsplatser förutsättningar för utformningen av verksamheten. Miljön ska vara trygg och säker samtidigt ska miljön utmana barn till lek och utforskning enligt Skolverket (2005). Det är lokalernas och gårdens utformning som ger förutsättningar och sätter gränser för förskolans pedagogiska verksamhet. Skolverket (2005) menar att pedagogerna ska se miljön som en

viktig del av det pedagogiska arbetet i förskolan. Enligt Skolverket (2005) ska pedagogerna se att deras lokaler och miljö är en viktig del i kvalitén i förskolan vilket inte kommunens ledning gör lika mycket. De beslut som kommunen tar när det gäller barngruppens storlek påverkas alltså inte av hur lokalerna ser ut. Skolverket (2005) menar att det är viktigt att utvärdera och följa upp förskolans miljö och lokaler för att de ska leda till förbättringar och dessa åtgärder ska ske mellan ledning och pedagoger.

Först och främst så är det kommunen och kommunlagen som ställer krav på hur verksamheten utformas. Nämnden som är ansvarig för förskolan ska enligt kommunallagen ha kontroll över verksamheten så att den drivs enligt de mål och riktlinjer som samhället har bestämt, samt de bestämmelserna som fullmäktige ha bestämt ska gälla för verksamheten. Enligt Skolverket (2005) bör kommunen visa hur ansvaret i förskolan fördelas och se till att förskolechefen är bekant med det vardagliga arbetet i förskolan. Kommunen bör också ha rutiner för hur verksamhetens planering, uppföljning och utvärdering sker kontinuerligt samt hur resultaten används för att leda till förbättringar i verksamheten. Detta betyder att det är förskolechefen som har ansvaret för det pedagogiska arbetet som sker i förskolan.

För förskolans kvalitet är det viktigt att ha en pedagogisk ledning med kunskaper om förskolans pedagogik och om förskolans mål och uppdrag. Det är dessutom viktigt att förskolans ledning har möjligheter att följa det vardagliga pedagogiska arbetet i förskolan menar Skolverket (2005). Vidare menar Skolverket (2005) att om det saknas en pedagogisk ledning så bildas det ett glapp mellan verksamheten och kommunen och det blir svårt för kommunen att planera för resurser utefter förskolans behov då det inte har gått att driva några utvecklingsfrågor. Skolverket menar att det behövs en fungerande kommunikation mellan politiker, förvaltningen och förskolechefen om förskolans förutsättning för uppföljning och utvärdering.

### **3.7 Uppdraget som pedagog – Professionell pedagog**

Det finns andra viktiga förutsättningar för att kunna driva ett kvalitetsarbete i förskolan. Det handlar om pedagogen och hur vida pedagogen är professionell. Colnerud och Granström (2008) definierar en professionell yrkesgrupp som en grupp som vet vad den gör. I förskolan handlar det då om att pedagogerna ska vara medvetna om mål för arbetet och vilka metoder och strategier som behöver användas för att nå målen och detta måste vi överväga noga. Författarna menar också att professionaliseringen är en process där en yrkesgrupp vill nå en professionell status. Orlenius (2008) menar när han drar paralleller mellan andra yrkesgrupper att det handlar om yrkesetik. De kännetecken som finns i en professionell yrkesgrupp är att gruppen har legitimitet att utföra yrket. Pedagogen ska enligt Orlenius (2008) bestämma över vilka metoder och verktyg som behövs för att utföra yrket. Yrkesetiken kännetecknas också genom att pedagogerna använder ett språk som är funktionellt och som innehåller termer och begrepp som har grundats på vetenskapliga teorier som alla i yrket förstår. Det handlar också om att pedagogerna har gemensamma värden och regler som bygger på moraliska åsikter och det handlar om vilket förhållningssätt som pedagogerna har när de utför arbetsuppgifterna. Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) menar att för att en pedagog ska vara professionell måste pedagogen kunna ta till sig nya teorier, forskning och förändringen som sker i

förskolan. Vidare menar Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) att uppdraget som pedagog handlar om ”att lära sig om sig själv”(s. 140). Det betyder att pedagogen själv måste ta ansvar för sitt eget lärande och aktivt söka efter ny kunskap genom forskning och teorier och på så sätt förändra sitt sätt att tänka och förstå barns individuella lärande och även vad som händer i verksamheten. Folkesson m.fl. (2008) menar att pedagogerna är i en ständig process där pedagogens kompetens hela tiden förnyas. Vi måste förstå att pedagogen aldrig är färdigutbildad utan det handlar om att pedagogen hela tiden ställs för nya situationer som vi måste lösa, fatta beslut om och ha en vilja att lära nya saker och inte minst vilja och förmåga att utveckla sin verksamhet.

I förskolan arbetar pedagoger oftast i arbetslag, då handlar det om att hitta professionen tillsammans. Detta är viktigt då kvalitet och utveckling hänger ihop. Enligt Folkesson m.fl. (2008) handlar det om att utifrån förskolans förutsättning skapa en gemensam förståelse av vad ett professionellt uppdrag innebär och vad pedagogrollen innebär tillsammans. Utifrån detta ser vi läraruppdraget som kollektivt. Genom ett projekt som författarna har beskrivit har de kommit fram till att när pedagogerna har fått ha pedagogiska diskussioner med varandra så har de fått reda på saker som intressen, pedagogiska tankar och erfarenheter om varandra som kollegor. Dessa kunskaper innebär en gemensam syn på lärande och kunskap vilket höjer den pedagogiska diskussionen enligt Folkesson m.fl. (2008). Pedagogerna har fått gemensamma ord och samma betydelse på de uttryck som man tidigare har använt vilket nu har blivit synligt och ifrågasättande.

Ett yrkesspråk är viktigt för professionen menar författare när de beskriver profession. Det är en viktig del i professionaliseringen av pedagogernas yrke och Colnerud och Granström (2008) beskriver att yrkesspråket innehåller mer än bara fackord och termer. Pedagoger kan inte möta föräldrar med ord som de inte förstår. Men de kan i diskussioner med kollegor använda ord där de gemensamt har samma förståelse för då kan man säga att yrkesspråket används som ett verktyg där pedagogerna kan diskutera sin praktik i teoretiska termer. Detta gör att pedagogerna lyfter sin verksamhet till en djupare förståelse. Språket blir då ett redskap där pedagogerna får möjligheter att problematisera, arbeta med och utveckla verksamheten. Vidare menar Colnerud och Granström (2008) att yrkesspråket hjälper pedagoger att göra teori av praktiken genom att språket är ett redskap för kommunikation av antagande och teorier. Författarna hävdar också att tillgång eller brist på ett gemensamt yrkesspråk hos pedagoger har att göra med hur yrkesgruppen löser problem och hur de planerar verksamheten. Det är klart att man inte helt kan utgå ifrån att pedagogerna får fram en förståelse av sin verksamhet genom att ha gemensamt språk men de får bättre möjligheter att i diskussioner tillsammans kunna göra viktiga överväganden av sin verksamhet. De får möjlighet att hitta förklaringar och utifrån det kunna genomföra åtgärder. Colnerud och Granström (2008) hävdar att en professionell yrkesgrupp känns igen genom att de har ett gemensamt och utvecklat yrkesspråk. Vidare menar författarna att det är först när man lyckats förvandla en yrkeskårs tysta kunskap genom att synliggöra kunskapen hos pedagogerna som den blir professionell. Pedagoger i förskolan har gemensamt en bred kunskapsstomme som är byggd på teorier, forskning, värderingar och normer. Genom dessa kan gruppen utveckla yrkesspråket. Detta ger gruppen möjligheter att ha teoretiska diskussioner om verksamheten

så att de kan utveckla modeller som kan förklara och beskriva verksamheten vilket leder till att de kan förändra.

Att förändra något i praktiken kan vara svårt och Folkesson m.fl. (2008) menar att det handlar om att pedagogerna gemensamt behöver gå igenom olika faser i ett förbättringsarbete och förankra förändringen hos alla pedagoger. Först måste pedagogen förstå vad det är som ska börja förändras och det är *initieringsfasen*. Här handlar det om att föra ett samtal mellan de pedagoger som vill förändra med de pedagoger som är motståndare. Detta är en fas som tar lång tid och det handlar om att använda sig av olika strategier som studiebesök och litteratursamtal menar Folkesson. Efter att alla pedagoger förstått vad det är som behöver förändras hamnar pedagogerna i *implementeringsfasen*. Här fortsätter pedagogerna att prova sina nya erfarenheter. Pedagogerna försöker att få de nya erfarenheterna att fungera och här kan det bli problem då motståndarna vill återgå till det ”gamla”. Denna fas är enligt Folkesson m.fl. (2008) en arbetsam och kritisk fas som också tar tid. Nästa fas är *institutionaliseringsfasen* då pedagogerna försöker få det nya som de har prövat att fungera på rutin så att det känns som om det är en naturlig del av arbetet i förskolan.

### 3.8 Pedagogernas kunskaper och erfarenheter

De kunskaper som pedagoger i förskolan behöver ha är i första hand kunskaper om de styrdokument som förskolan vilar på och det innebär att pedagogerna måste förstå innehållet. Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) menar att pedagoger måste göra läroplanen till sin egen för att kunna förstå den. Författarna tar också upp fyra kompetenser som pedagoger behöver besitta. Den *allmänna kompetensen*, innebär att pedagoger visar förmåga att samtala med barn, att vara lyhörda och positiva i sitt förhållningsätt. Den *allmänna pedagogiska kompetensen* visar på att pedagoger har goda kunskaper om hur barn lär. *Ämneskompetens* menar författarna att då har pedagogen goda kunskaper om det ämne som pedagogen vill lära ut. Den fjärde kompetensen är *metodisk kompetens*, då visar pedagogen intresse för hur barnet tänker om det ämne som lärs ut. Detta kunnande kan man se som en vägvisare när man vill eftersträva att bli en bättre och mer professionell pedagog. Vilket kan kopplas till verksamhetsutveckling. Ett annat dilemma i förskolan som pedagoger möter är att hålla kvar den gamla förskoletraditionen och samtidigt bli en mer skollik verksamhet. Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) menar att det egentligen inte behöver bli något dilemma det gäller bara att förskolan och pedagogerna utvecklar sin egna didaktik och ämnen och sin egen kunskapsdimension och att pedagogerna ser vad det har för betydelse för barnen senare i skolan menar författarna.

Björndal (2009) ställer i inledningen av sin bok en fråga som jag tycker är väsentlig för både utveckling av kvalitet och utveckling av pedagogerna själva. Björndal (2009) ”*Hur kan vi bli bättre pedagoger?*”(s.6) för om pedagoger ska kunna utveckla sin verksamhet måste man även utveckla sig själv. Björndal ställer fler frågor som jag menar är viktiga att ställa. Enligt honom ska man observera och utvärdera sin verksamhet för att det dels är nödvändigt om man ska kunna genomföra sitt uppdrag som pedagog och för att pedagoger genom en medveten observation och utvärdering kunna utveckla sin verksamhet. Det som bidrar till en professionell pedagog är förmågan att observera och utvärdera. Yrket som pedagog i

förskolan är komplext och pedagoger behöver synliggöra för sig själva och sin verksamhet för att kunna utveckla den. Enligt Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) så kan man se kvalitetsarbete som daglig reflektion. Det är när pedagogerna reflekterar över hur de ska organisera verksamheten utifrån vad de ser vad barnen behöver utveckla sitt kunnande om. Pedagoger reflekterar även när de genomför sina planerade aktiviteter över saker som går bra och mindre bra och över saker som skulle kunna göras bättre om pedagogen hade gjort på ett annat sätt enligt Sheridan och Pramling Samuelsson (2010).

Loggbok är enligt Björndal (2009) ett sätt att behandla sina observationer. Genom att skriva loggbok så får pedagoger tid för systematisk reflektion av sin verksamhet. Björndal ger oss en annan anledning till att skriva loggbok, skrivandet främjar den inre dialogen och vi reflekterar med oss själva. I första vändan kan man använda loggboken i privat syfte vilket jag tolkar också leder till självvärdering och utveckling. Björndal (2009) menar också att loggboken kan användas i arbetslaget för utvärdering. Det finns olika former av loggbok men jag menar att för att pedagoger ska utvecklas och bli mer professionella behöver man börja med att reflektera själv och då handlar det om att börja skriva en ostrukturerad loggbok. Då kan pedagogen koncentrera sig på skrivandet och enligt Björndal (2009) så är fördelen då att pedagogen kan förhålla sig öppen till saker som pedagogen inte varit medveten om. Däremot så krävs det mycket tid för att bearbeta loggboken för att hitta mönster i den. Men jag är säker på att bara själva skrivandet i sig är ett sätt att börja upptäcka saker.



## 4 Styrdokument

I förskolan har vi haft läroplanen som grund i vårt arbete med att planera verksamheten sedan 1998. Då hamnade också förskolan under utbildningsdepartementet. Nu fanns det tydliga mål som förskolan skulle arbeta mot. Läroplanen tydliggjorde arbetet i förskolan och förskolan utgick från en gemensam grund som grundar sig på teorier och synsätt som vi i dag kallar ett sociokulturellt perspektiv. Det innebär enligt Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) att läroplanen utgår från att barn lär genom att kommunicera och samspela med människor i sin omgivning. Det sker genom att barn får och tar till sig kunskaper i sociala och kulturella miljöer. Det innebär också att barn får möta människor och får erfarenheter i ett socialt sammanhang.

Syftet med läroplanen för förskolan är att höja kvaliteten i förskolan. Det handlar om att höja den pedagogiska verksamheten så att den är likvärdig oavsett vilken förskola det handlar om runt om i landet. Då kräver det att pedagogerna har kunskap om barns lärande och hur barns erfarenheter, frågor och engagemang ska tas tillvara i verksamheten och hur man ska kunna utveckla den.

Skollagen, läroplanen för förskolan och FN:s barnkonvention om barns rättigheter ligger till grund för förskolans kvalitet. Skollagen, lag (1997:1212), och i kvalitetsparagrafen talar om vilken uppgift förskolan har genom den pedagogiska verksamhet som kommunerna bedriver. Förskolans uppgift är att erbjuda barn fostran och omvårdnad genom pedagogisk verksamhet. Det ska även finnas personal med relevant utbildning eller erfarenhet som kan driva en verksamhet som tar tillvara på och genomför förskolans uppgift. Paragrafen talar också om att barngruppen och storleken ska vara sammansatt på ett lämpligt sätt, även lokalerna ska vara ändamålsenliga. Vidare talar lagen om att verksamheten ska utgå från varje barns behov vilket också innebär hävdar att barn med särskilda behov också ska få den omsorg som barnet kräver enligt skolverkets allmänna råd (2005).

Nu har det kommit en ny skollag (SFS 2010:800) som började gälla 2011 och i den framskrivs också förskolan har ett eget kapitel (kapitel 8) i skollagen. När den reviderade läroplanen träder i kraft 1 juli 2011 ställs det mer krav på förskolan och dess arbete med kvalitetsutveckling. Läroplanen får då ett eget kapitel som heter *uppföljning, utvärdering och utveckling*. Det innebär att förskolan får i uppdrag att följa, dokumentera och analysera barns utveckling och lärande för att kunna utvärdera förskolans kvalitet. Enligt utbildningsdepartementet (2010) handlar det om att pedagogerna ska utveckla bättre arbetsprocesser för att kunna bedöma arbetet så att de följer målen i läroplanen. Det handlar också om att kunna undersöka vilka åtgärder som behöver göras för att förbättra förutsättningarna för barnen i gruppen så att de lär, utvecklas, känner trygghet och har roligt i förskolan. Utbildningsdepartementet (2010) säger också att all utvärdering ska ha ett tydligt barnperspektiv och att föräldrar och barn är delaktiga i utvärdering och att pedagogerna lyfter fram deras röster.

Den reviderade läroplanen ger förskolan också riktlinjer i ansvarsfrågan. Nu visar den reviderade läroplanen vad förskolläraren ska ansvara för och vad arbetslaget ska göra. I mina

ögon ställer detta mer krav på arbetsgivarna att anställa och se till att varje förskola har utbildad personal. Detta leder förhoppningsvis till att förskolan blir mer professionell och att pedagoger får ett mer professionellt anseende. När det gäller kvalitetsarbete i den reviderade läroplanen så säger den att förskollärarna ska ansvara för att det sker kontinuerlig och systematisk dokumentation över barnens utveckling och lärande. De ska också se till att dokumentationen följs upp och analyseras så att man kan utvärdera förskolan och se om den ger barn möjligheter att lära och utvecklas enligt de mål som står i förskolans läroplan, detta enligt utbildningsdepartementet (2010). Förskollärarna ska också ansvara för att läroplanens mål införlivas i det pedagogiska arbetet och hur arbetet syns i dokumentationen, uppföljningen och analysen. Förskollärarna ska också se till att verksamheten i helhet dokumenteras, följs upp och utvärderas. Enligt promemorian utbildningsdepartementet (2010) är verksamhetens helhet förskolans förutsättningar, organisation, innehåll, aktiviteter och pedagogiska processer. Förskollärarna ska också kritiskt granska utvärderingsmetoder, dokumentation och utvärderingar så att de påverkar förskolans innehåll och arbetsätt så att alla barn utvecklas inom alla de målområden som läroplanen innehåller. Dokumentationen, uppföljningen och analysen ska omfatta barns förmågor och kunnande och förskollärarna ska se till att barnens kunnande hela tiden förändras inom de målområden som läroplanen innehåller. Detta ska ske genom de förutsättningar för utveckling som förskolan bidrar med. Vidare ska förskollärarna se till resultatet av det systematiska kvalitetsarbetet används för att utveckla förskolans verksamhet och kvalitet. Detta leder till barns möjligheter till utveckling och lärande.

Nu är det inte bara förskollärare som arbetar i förskolan utan även barnskötare och personer som även arbetar i förskolan för att ge förskolan hjälp när man har barn som behöver mer stöd. Arbetslaget ska också arbeta efter den reviderade läroplanen där arbetslaget har åtagande och enligt kapitlet uppföljning, utvärdering och utveckling i promemorian, utbildningsdepartementet (2010) ska arbetslaget kontinuerligt och systematiskt dokumentera, följa upp och analysera barnens utveckling och lärande. De ska även utvärdera om förskolan ger barn möjligheter för utveckling och lärande som förskolans läroplan innehåller. Arbetslaget ska också få kunskaper om de förutsättningar som ger barn möjligheter till lärande och utveckling genom att variera formerna av dokumentation, och utvärdering enligt promemorian.

En viktig förändring är att i den reviderade läroplanen för förskolan skrivs förskolechefen in i läroplanen. Förskolechefen är enligt utbildningsdepartementet (2010) pedagogisk ledare och chef för pedagogisk personal i förskolan. Det innebär att hon eller han ansvarar för att förskolans verksamhet bedrivs utefter målen i läroplanen och förskolechefen har också ansvaret för kvaliteten i förskolan. För att förtydliga detta innehåller läroplanen ett antal punkter där det står vad förskolechefen har särskilt ansvar för. När det gäller kvalitetsarbetet ska förskolechefen ansvara för att planering, uppföljning och utvärdering systematiskt sker och att utveckling sker i verksamheten. Det står också att förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbetet systematiskt sker och att detta sker ihop med pedagogisk personal. Även barnens föräldrar ska ges möjlighet till att delta i det systematiska kvalitetsarbetet.

## 5 Metod

I detta kapitel förs först en diskussion om metoden som används i studien och sedan beskrivs studiens genomförande samt validitet och reliabilitet samt forskningsetiska överväganden. Till sist behandlas bearbetning och analys av det insamlade materialet i studien.

### 5.1 Val av design och metod

Studiens intresse och dess forskningsfrågor beskrivna i första kapitlet har visat vägen för studiens val av metod. Studien använder sig av kvalitativ metod då syftet var att ta reda på pedagogers syn och tankar kring kvalitetsarbete i förskolan. Bjereld, Demker och Hinnfors (2010) menar att om en forskare använder sig av en kvalitativ metod är hon intresserad av vilka kvaliteter en företeelse har. Studien undersöker vilka förutsättningar och kunskaper som pedagoger behöver för arbetet med förskolans kvalitet, och resonemang pedagogerna har om kvalitetsarbete i förskolan. Studien försöker synliggöra begreppet kvalitetsarbete och varför kvaliteten i förskolan ser ut som den gör. Studiens utgångspunkt är inte att visa på hur många förskolor som har hög eller låg kvalitet utan strävar efter att förstå vad som ligger bakom varje förskolas kvalitetsarbete. Förhoppningsvis ger studien en vägvisning på vilka metoder som är vanligast i arbetet med att planera, dokumentera och utvärdera verksamheten och vilken syn pedagogerna har kring ämnet.

När man använder sig av en kvalitativ metod för en undersökning så vill man förstå varför någonting är som det är. Då studiens utgångspunkt är att förstå hur kvalitetsarbetet i förskolorna ser ut och varför pedagogerna arbetar med kvalitet i förskolan ger den kvalitativa metoden forskaren ett bra sätt att behandla det insamlade materialet. Det handlar också om att systematiskt ordna det insamlade materialet logiskt och ordna innehållet i texter och att klassificera innehållet enligt Esaiasson m.fl. (2010). I studien innebär det att forskaren måste kritiskt granska intervjuerna för att på ett logiskt sätt kunna ordna innehållet i studiens transkriberade intervjuer.

Utifrån det jag läst om kvalitativ metod har jag valt att använda mig av intervjuer för att undersöka pedagogernas syn och tankar på kvalitetsarbete och hur de praktiskt arbetar med kvalitet i förskolan. Esaiasson m.fl. (2010) menar att om forskare väljer samtalsintervjuer får de bra möjligheter att fånga upp svar som forskaren kanske inte hade väntat sig. Forskaren får också möjligheter till att följa upp frågorna. Stukát (2005) menar om forskaren väljer intervjuer måste hon kunna motivera sina frågor.

### 5.2 Beskrivning av undersökningsgrupp

Att välja undersökningsgrupp är inte enkelt. Stukát (2005) menar att man måste ställa sig frågor som hur många ska ingå i studien, vilka ska ingå i undersökningen? Hur motverkar man bortfall och hur motiverar man de personer som ska ingå i undersökningen. Då studiens syfte var bland annat att ta reda på pedagogers syn på kvalitetsarbetet ansåg jag att frågorna kunde ses som något som var känsligt att svara på därför blev valet svårare.

I studien har sex stycken pedagoger medverkat från olika förskolor/avdelningar och olika delar av kommunen. Stukát (2005) menar att valet av undersökningsgrupp bör vara en grupp

där forskaren får fram ett resultat som inte bara gäller för den gruppen utan även kan gälla för en större grupp. Då undersökningen är gjord med hjälp av intervjuer med pedagoger från olika förskolor kan man tolka att resultatet gäller för en större grupp. Samtidig kan man också tolka att resultatet bara gäller för kommunen som undersökningen är gjord i. Detta grundas i att undersökningen är gjord i samma kommun. Resultat kan både bidra till att förskolor utvecklar kvalitetsarbetet och deras processer men också kan resultatet ge förskolor en bild av arbetet som pedagogerna kan känna igen sig i som de då kan utveckla till något positivt.

Då valet av undersökningsgrupp egentligen inte spelar någon roll om det är i forskarens omgivning eller om valet är i en annan del av kommunen eftersom studien inte undersöker förskolchefens förmåga att leda pedagogerna i kvalitetsarbetet. Valet av antal pedagoger som har gjorts kan tolkas litet då det bara är sex pedagoger som medverkar i intervjuer. Men med tanke på studiens korta tidsperiod och att frågorna har varit många så har valet varit att göra på detta sätt.

### **5.3 Genomförandet**

Genom att jag intervjuar pedagoger vill jag ta reda på deras syn på kvalitetsarbete. Jag vill också få fram vilka förutsättningar och kunskaper pedagogerna tror sig behöva då den reviderade läroplanen träder i kraft för att arbeta med kvalitet i förskolan. Jag har därför valt att intervju pedagogerna och har gjort det genom att uppsöka respondenterna som medverkade i undersökningen. Jag har gjort intervjuerna i samtalsform för att lätt kunna omformulera frågorna och för att kunna följa upp deras tankar. Vilket jag har tagit hjälp i av Esaiasson m.fl. (2010) då jag ibland fått förtydliga mig och även ibland följt upp något som varit spännande eller oförstått. Intervjuerna har varit halvstrukturerade vilket innebär enligt Stukát (2005) att jag använder mig av en frågeguide där intervjuaren har ett antal huvudfrågor som ställs likadant till alla men denna intervjuform ger också möjlighet att kunna följa upp svaren på ett individuellt sätt. Metoden ger intervjuaren möjlighet till att dra nytta av samspelet mellan den som intervjuar och den som blir intervjuad menar Stukát (2005). Vidare kan intervjuformen ge fylligare svar vilket också ger möjlighet till att komma djupare i diskussionen/intervjun. Jag har i formuleringen tänkt på vilka frågor jag har ställt och att de ska kunna förstås av alla. Jag upplevde att mitt frågeformulär gav mig möjligheter till att ställa följdfrågor till den som jag intervjuade. I vissa fall kom vi också in djupare i diskussioner vilket jag kan tyda i att metoden också handlar om djupintervjuer.

Jag har spelat in intervjuerna med hjälp av mobiltelefon. Dessutom har jag under intervjuernas gång antecknat pedagogernas och mitt samtal. Anteckningarna har jag haft när jag sedan har transkriberat samtalen. Transkriberingarna har gått till på så sätt att jag först har lyssnat på samtalet sedan har jag skrivit ner ord för ord det pedagogerna och jag sagt men bara det som har känts betydelsefullt för undersökningen. Stukát (2005) menar att transkriberingen är ett tidsödande arbete och ibland förekommer det att man bara skriver ut det som är av intresse för undersökningen. Eftersom vi ibland kom in på sidospår som inte hörde till undersökningen valde jag att göra så. Efter transkriberingen har jag gått igenom intervjuerna och med datorns hjälp flyttat ut pedagogernas citat till ett dokument där varje fråga besvaras. Utifrån detta har jag sedan tittat efter om jag hittat mönster eller något som

verkar avvikande. Som hjälpmedel har jag strukturerat upp svaren med hjälp av en tankekartor för att ringa in mönster och avvikande svar. Utifrån detta har jag analyserat till ett resultat.

## 5.4 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Detta är inga lätta begrepp menar Stukát (2005) men han menar också att man måste ta hänsyn till detta när man gör en undersökning eller studie.

*Reliabilitet* innebär hur trovärdig eller tillförlitlig en studie är. Stukát (2005) visar på att det finns olika faktorer som kan påverka reliabilitet. Det kan vara om undersökningspersonerna misstolkar frågorna och om forskaren misstolkar svaren. Det kan också bero på yttre faktorer som kan störa undersökningen och det kan handla om vilken form den som intervjuas är i och hur han eller hon gissar på de frågor som jag ställer. Det som kan påverka min undersökning är att de pedagoger som jag har valt att intervjua misstolkar mina frågor, det kan också finnas yttre faktorer som kan påverka som om pedagogen är stressad vid intervjun. Jag kan också tänka mig att pedagogernas förförståelse för kvalitetsarbetet i förskolan kan påverka svaren. Jag är medveten om att hur jag tolkar svaren också kan påverka resultatet därför får jag vara uppmärksam på vad de svarar för att kunna ställa följdfrågor om jag inte förstår något. Eftersom jag är ensam om att intervjua, sammanställa och analysera resultatet så påverkar det tillförlitligheten men jag har motverkat det genom att spela in intervjuerna och även anteckna under tiden. Stukát (2005) menar att detta kan öka reliabiliteten för att jag då inte missar något viktigt i samtalet.

*Validitet* innebär enligt Stukát (2005) ett mått på det man studerat och hur giltig studien är. Det handlar om att undersökningen står för det man valt att studera. Det innebär att de frågor som jag valt att ställa i intervjun behandlar de områden som jag vill få svar på i mitt syfte. Det har stor betydelse för det resultat som jag ska bearbeta. Stukát (2005) menar att jag måste under studiens tid fråga mig själv om det jag undersöker verkligen är det jag vill undersöka. När jag redovisar resultatet så kommer jag att lyfta fram svaren genom citat från de intervjuade för att öka validiteten i min studie.

*Generaliserbarhet* är ett begrepp som används för att bestämma för vilka resultatet gäller. Jag måste ställa mig frågan om mitt resultat gäller för bara dem jag har intervjuat eller kan jag generalisera mitt resultat så att det gäller en större grupp pedagoger. Stukát (2005) menar om resultatet enbart gäller för en mindre grupp så blir värdet av studien något helt annat än om man kan generalisera resultatet till en större grupp. Jag tolkar att min studie kan generaliseras till en större grupp men jag vill ändå hävda att mitt resultat på grund av att undersökningens bredd, att jag bara har intervjuat pedagoger inom samma kommun inte kan gälla alla förskolor då jag vet att både kommuner och områden har olika förutsättningar för mitt valda ämne. Stukát (2005) tar upp en svagare form av generaliserbarhet och det är *relaterbarhet* vilket jag menar att min studie mer behandlar.

## 5.5 Etiska principer

Inför min studie har jag funderat på och studerat de etiska principerna som humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet har tagit fram. De är framtagna för att ge deltagarna i studien och forskaren normer och avvägningar mellan forskarkravet och individskyddet.

Forskarkravet innebär att forskarens kunskaper om ämnet som ska undersökas behöver utvecklas, fördjupas och metoderna förbättras menar vetenskapsrådet (hämtat 2011-02-04). Individskyddskravet innebär att den som undersöks i forskningen har skydd mot insyn i individens privatliv. Individskyddet innebär också att individen inte får utsättas för psykisk eller fysisk skada. Dessa båda krav måste ställas mot varandra i undersökningen.

Det finns fyra huvudkrav som är grundläggande för *individskyddskravet*.

*Informationskravet* – innebär att jag är skyldig att ge information till den som jag intervjuar om syftet med den undersökningen jag gör och vad det innebär för undersökningen att deltagaren medverkar. Dessutom ska deltagarna få information om att deltagandet är frivilligt och att de kan avbryta intervjun om de vill.

*Samtyckeskravet* – innebär att deltagarna samtycker till intervjun. Deltagarna har själva rätt att bestämma över sitt deltagande, hur länge de vill vara med och på vilka villkor de medverkar i intervjun. Dessutom säger samtyckeskravet att deltagarna inte får utsättas för påverkan och det får inte bli något beroendeförhållande mellan intervjuaren och deltagaren.

*Konfidentialitetskravet* – betyder att de som deltar i intervjun förblir anonyma och att deras identitet avidentifieras. De uppgifter jag har behöver jag förvara på ett sådant sätt att utomstående inte kommer åt det insamlade materialet.

*Nyttjandekravet* – innebär att det insamlade datamaterialet bara får användas i den forskning som forskaren har informerat om.

Jag har informerat om syftet med undersökning genom att skicka ett brev till deltagarna ihop med frågorna. Brevet talar om hur intervjun kommer att gå till och att det är frivilligt att delta i intervjun. Vid intervjutillfällena har jag talat om att det bara är jag som ska lyssna på det inspelade materialet för att trygga deltagarna. När det kommit till känsliga diskussioner har jag muntligt sagt att det som de säger stannar hos mig och att jag bara tar med det som berör undersökningen i texten. Genom att jag valt olika förskolor från olika delar av kommunen har personerna som deltagit inte vetat om varandra vilket ökar anonymiteten. Allt material som samlats in kommer att förstöras efter att studien har genomförts för att säkra både nyttjandekravet och konfidentialitetskravet.

## **5.6 Det insamlade datamaterialet**

Det insamlade datamaterialet i studien utgår från 6 olika intervjuer. Samtliga intervjuer genomfördes på förskolan där pedagogerna arbetar och tog allt ifrån 22 till 75 minuter att göra. Utifrån de formulerade intervjufrågorna<sup>1</sup> samt följdfrågor fördes ett samtal om kvalitetsarbete på förskolan. För att kunna bearbeta och analysera intervjuerna transkriberades dessa därefter. Av anonymitetsskäl har jag även i samband med transkriberingarna avidentifierat pedagogerna. Transkriberingen av alla intervjuer var ett mycket tidskrävande arbete och det sammanställda empiriska materialet utav de 6 intervjuerna resulterade i 22 sidor text.

---

<sup>1</sup> Se bilaga 2.

## **5.7 Analys och tolkning av resultatet**

Analys ses som en mycket viktig del i en uppsats där de framskrivna teorierna och tidigare forskning ställs mot resultatet. I analysen hoppas forskaren på att få fram ett svar på sina frågor.

För att hålla fokus på det som är studiens syfte under analysen sorterades svaren på intervjufrågorna in under studiens tre frågeställningar som på så sätt blev tre teman. De tematiserade intervju svaren lästes sedan igenom och jag sökte då efter framträdande nyckelmeningar i varje respondents svar. När detta gjorts så jämfördes dessa nyckelmeningar i de olika intervjuerna i syfte att finna likheter samt olikheter. Dessa genomläsningar upprepades flera gånger och efter hand trädde ett antal underteman fram som i vissa fall sammanföll med olika frågeställningar jag ställt under intervjun. Efter detta markerades citat som förtydligade de underteman som framkommit. Några av dessa citat visas i studiens resultat för att styrka resultatet och för att öka tilliten i studien. Analysen har genomförts genom att dels titta på intervju svaren och anteckningar som gjordes vid intervjuerna och genom att studera den tidiga forskningen i studien. Det har gjorts genom att gå igenom resultatet och ställa det mot forskarnas och författarnas ställningstagande som studiens teoridel grundar sig på.





## 6. Resultat och analys

I detta kapitel redovisar jag resultatet jag fått fram från undersökningen. Analysen som skrivs fram i resultatkapitel har syftat till att ta reda på hur pedagoger i förskolan resonerar om förskolans kvalitetsarbete. Analysarbetet har formats av en undersökande försök att inkludera flera angreppssätt beskrivna i avsnitt 5.7.

Resultatkapitlet utgår från studiens tre frågeställningar som gjordes till tre teman under analysen och som visas genom huvudrubriker i texten nedan. De underteman som framträtt i analysen markeras här under i texten som underrubriker under respektive tema. Inom varje tema har ett antal underteman visat sig i analysen, dessa återges som underrubriker. De citat som visas utgör tydliga exempel inom de underteman som framkommit i analysen. Pedagogerna är avidentifierade och nämns inte med namn då det inte är viktigt för resultatet vem som uttalade vad.

### 6.1 Respondenternas bakgrund

Av de sex respondenterna var tre barnskötare och tre var förskolelärare eller lärare. De hade arbetat i yrket mellan 2 år och 30 år. Förskolornas bakgrund var varierande, fyra hade två avdelningar, en förskola hade fyra avdelningar och en förskola hade fem avdelningar. En av förskolorna arbetade dessutom Reggio Emilia inspirerat och de hade även en extra pedagog i huset som hade till uppgift att hjälpa pedagogerna i deras pedagogiska diskussioner. Pedagogerna sade sig alla att de arbetar i regel utifrån förskolan läroplansmål kring värdegrunden i olika omfång.

### 6.2 Varierande meningar om vad kvalitetsarbete i förskolan är

Alla sex pedagoger svarar utifrån vad de tyckte var kvalitet och svaren varierade. Det var alltifrån perspektiv på barn, att förskolan följer med i utveckling och forskning och att pedagoger har utbildning.

*”Kvalitet i förskolan är ett brett begrepp”*

*”Kvalitet är att försöka få tid till varje barn”*

*”kvalitet är att alla i förskolan ska ha utbildning och att alla i förskolan ska vara medveten om vad man gör”*

*”Kvalitet innebär för mig att man moderniserar förskolan. Att man inte har den traditionella förskolan, att man får in datorn, läroplanen, skriftspråket och matematik.... Förnyar sig i förskolan”*

Citaten visar på den variation som begreppet kvalitet innebär för pedagoger i förskolan. Kvalitet handlar för respondenterna om att få tid till varje barn och att pedagogerna har utbildning och att de är medvetna om vad de gör. En respondent menade att det handlar om att förnya förskolan.

Detta resultat stämmer med forskning av Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) som menar att kvalitet är en subjektiv upplevelse och detta ser jag i sammanställningen av intervjuerna. Detta visar på att kvalitetsbegreppet är mångtydigt och svaren från respondenterna kan tyda på att de inte ser kvalitet utifrån att det har att göra med förskolans mål och läroplanernas mål. Utifrån detta tolkar jag att pedagoger i förskolan behöver diskutera begreppen tillsammans och att pedagogerna behöver kunskaper om kvalitet och pedagogisk kvalitet.

En respondent menade att kvalitet innebär att man moderniserade förskolan. Vilket man kan koppla till att respondenten är medveten om att förskoleyrket är i förändring och att detta handlar om att pedagogen förstår att det är viktigt att som pedagog kunna ta till sig nya teorier och forskning detta menar Pramling Samuelsson och Sheridan (2008). Detta leder till att pedagogerna blir mer professionella. Folkesson m.fl. (2008) menar att pedagogerna är i en ständig process där deras kompetens förnyas. Det är inte förskolan som förnyas eller moderniseras utan här handlar det om att det är pedagoger genom nya kunskaper som förändra innehållet i verksamheten.

Två respondenter menade också att kvalitet har att göra med att få tid till barnen vilket svaret tolkades var ett dilemma hos pedagogerna. Hur ska pedagoger få tid till varje barn? Dysthe (2003) menar att lärandet sker genom att delta med andra i ett sociokulturellt perspektiv. Hon menar också att det handlar om att pedagogerna behöver hitta balansen mellan enskilda barns lärande och gruppens sociala lärande.

### **Kvalitet utgår från barns behov**

Alla sex respondenter som blev intervjuade visade att kvalitet i förskolan handlar bland annat om barn och deras behov av förskolan.

*”det är ju ja... bra kvalitet är när barnen skuttar in och tycker att gud vad kul de ska ha idag”*

*”En förskola med bra kvalitet arbetar mycket med barns inflytande och barngruppen”*

Dessa citat från respondenterna tyder på att pedagogerna upplever att begreppen kvalitet och barn i förskolan hänger ihop. Respondenterna uttryckte ett barnperspektiv i de svar som de gav i intervjun. Som båda citaten visar så uttryckte pedagogerna barnperspektivet på olika sätt. Det ena citatet visar att pedagogen tycker det är viktigt att barnen får uttrycka glädje i förskolan medan det andra citatet uttrycker att kvalitet i förskolan handlar om att ge barn demokratiska rättigheter.

Då pedagogerna har olika syn på barn och kvalitet kan man också tolka att pedagogerna har olika förståelse för vilket uppdrag förskolan har utifrån barnens behov. Svaren tyder på att pedagogerna har olika syn på barn och barns behov av förskola vilket tyder på att pedagogerna ser sitt uppdrag på olika sätt. Båda citaten visar på att respondenterna tycker att barn ska ha det bra i förskolan. Utifrån ett professionellt perspektiv på kvalitet som Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) tar upp så handlar barns lärande om att barnen ska må bra och att de har det roligt i förskolan men det handlar också om att barn lär utifrån läroplanens

mål. Vilket resultatet pekar på. Utifrån Sheridan, Pramling Samuelsson och Johanssons (2009) studie där de har tagit upp barndimensionen som en dimension att utforska kvalitet igenom. Respondenterna ser att kvalitet hör ihop med förskolans innehåll med hur barn utvecklas och lär i förskolan. Men att det också handlar om hur barn mår i förskolan.

### **Kvalitet beror på pedagogers medvetenhet, intresse och trivsel**

I intervjuerna ställdes det frågor om hur pedagogerna uppfattar en förskola med bra eller mindre bra kvalitet och vilka faktorer som respondenterna tror bidrar till bra eller dålig kvalitet i förskolan. Respondenterna tyckte att dessa frågor gick in i vartannat och därför redovisas svaret utifrån båda frågorna här.

*”Bra kvalitet tror jag är när alla är medvetna om vad de gör och om det nya och om saker och ting med matte och så språket.... Mindre bra kvalitet det blir mer bara omsorg kanske det är inte dåligt det heller men för att skilja det åt så är bra kvalitet då när pedagogerna är mer medvetna om vad de gör”*

*”Ja men det är ju ... tycker faktiskt att det beror på pedagogen hur de lägger upp sitt arbete vad de tycker om sitt jobb, har de ingen glädje i sitt arbete så märks det i .... Tycker man om sitt jobb så gör man ett bra jobb också så är det ju faktiskt.”*

De faktorer som respondenterna tyckte bidrog till en bra kvalitet i förskolan var pedagogerna själva och hur de lägger upp sitt arbete och vad de tycker om sitt arbete och om de kan samarbeta. Men det handlar också om pedagogernas syn på lärande och kunskap och pedagogernas kunskaper. Mindre bra förskola tyckte respondenterna var förskola där det mest var fokus på omsorg och inte på att lära.

Resultatet visar att respondenterna ser att arbetet i förskolan handlar om att ge barnen mer än bara omsorg. Sheridan, Pramling Samuelsson (2010) menar att fokuset ligger i att pedagogerna kopplar samman sin medvetenhet i lärandet till de strategier som de väljer att använda ihop med barns lärande och de förväntningar som pedagogen har på barns kunnande. Respondenterna behöver med andra ord bli mer medvetna om vilken roll de har i förskolan och för kvalitetsarbetet.

### **Varierande syften med kvalitetsarbete**

För att få en bredare bild av vilken syn pedagogerna hade om kvalitetsarbete så blev respondenterna tillfrågade om de visste varför de ska arbeta med kvalitet i förskolan och om de visste varför de ska planera, dokumentera och utvärdera verksamheten.

*”Att profilera oss och höja statusen kanske...”*

*”För att kunna lägga upp sin verksamhet, sin pedagogik på ett bra sätt. Och se vad som fungerar och inte fungerar ... för att om man inte utvärderar det så kan man inte veta som inte fungerade för det kan ju vara så att man ha lagt upp det på fel sätt . Så att då får man lära sig av det”*

*”Vi ska ju gör det nej nej... kunna förbättra ööö att kunna göra det som inte gick så bra kunna göra annorlunda vad som gick bra varför gick det då bra??? ... på så sätt blir ju*

*kvalitén bättre... planera är ju för att vi ska få in vissa saker i verksamheten vi måste ju jobba kan ju inte flytta på i verksamheten”*

*”För att synliggör vårt arbete för föräldrarna och andra utomstående och öö att få respekt, utveckla förskolan och för förskolelärarna i yrket ... ja det är ju det här med lärandet dokumentera och synliggöra det för andra...”*

Varför pedagogerna skulle arbeta med kvalitetsarbete i förskolan var att profilera sig och höja statusen och kvaliteten i förskolan vilket också någon respondent menade kunde göra yrket mer attraktivt. Respondenternas bild av vad syftet med att planera, dokumentera och utvärdera verksamheten var dels att kunna lägga upp sin verksamhet och för att kunna förbättra det som inte gick så bra. Respondenterna svarade att planering, dokumentation och utvärdering handlade om att höja kvaliteten i förskolan och att det handlar om att synliggöra arbetet. En respondent svarade också att planering, dokumentation och utvärdering också var ett sätt för pedagogerna i arbetslaget att veta vad de gör.

Pedagogernas syfte med planering, dokumentation och utvärdering visar på att respondenterna förstod att det var för att kunna se vad som fungerar och inte fungerar och förbättra och göra annorlunda genom att fundera på vad som inte gick bra. Det som känns igen i resultatet var utifrån Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) studie att pedagoger har blivit mer medvetna om tyngden i professionen i förskolan. Då de ansåg att kvalitetsarbete är till för att höja statusen i förskolan. Kvalitet hör alltså ihop med vilken profession och medvetenhet som finns i förskolan. Utifrån detta kan man tolka att pedagogerna inte har förstått syftet med kvalitetsarbetet fullt ut. Respondenterna förstår att kvalitet i förskolan har med pedagogernas profession att göra men inte att det har med pedagogernas eget lärande och förståelse i förskolan.

### **Svårigheterna med kvalitetsarbetet**

Vid intervjuerna fick respondenterna frågan om det fanns några svårigheter i processen med kvalitetsarbetet i förskolan.

*”Svårigheter nej det tycker jag inte det ska ju vara att alla ska vara överrens. Man vet ju hur det ska vara. Ja svårigheten att alla ska vara överrens”*

*”Ja svårigheterna är ju att får tid upplever jag ... tiden...tiden att kunna sitta ner allihopa att kunna reflektera ihop och tiden att reflektera ihop med barnen. Känner att det inte alltid handlar om barnen de måste ju också får reflektera och utvärdera. Har vi inte med barnen har vi ju egentligen ingen grund att arbeta mot”*

Svårigheter i processen med kvalitetsarbete menar pedagogerna är att alla pedagoger ska vara överrens och om pedagogernas förmåga att kunna samarbeta, deras inställningar och synsätt. Det handlade också om att få tid till att sitta ner allihop i arbetslaget för att kunna reflektera och att kunna reflektera ihop med barnen.

Jag kopplar här samman pedagogernas profession och yrkesetik. Folkesson m.fl. (2008) menar att det handlar att pedagogerna måste hitta professionen tillsammans genom att skapa en gemensam förståelse för ett professionellt uppdrag är eftersom vi arbetar i ett arbetslag.

Detta tyder på att pedagoger behöver ha pedagogiska diskussioner med varandra för att hitta en gemensam syn på lärande och kunskap vilket i sin tur leder till att de pedagogiska diskussionerna höjs enligt Folkesson m.fl. (2004).

### **Pedagogerna vill arbeta mer med kvalitet**

På frågan om pedagogerna vill arbeta mer eller mindre med kvalitetsarbete i förskolan svarade alla pedagoger att de vill arbeta mer med kvalitetsarbetet i förskolan.

*”Ja absolut arbeta mer med kvalitetsarbete. Men det får ju inte bli på bekostnad av barnen. Men någonting i veckan hade ju varit bra....”*

*”Jag tycker ju att det är ju så att allt går ut på det (kvalitetsarbete) Kan väl inte bli för mycket kvalitet”*

Respondenterna var alla eniga om att de ville arbeta mer med kvalitetsarbete i förskolan. Men det handlar om att hitta en balans för arbetet. Någon respondent menade också att kvalitetsarbetet inte fick bli på bekostnad av barnen. I svaren kom det också fram att det var viktigt att kvalitetsarbetet schemalagdes och att alla pedagoger kunde vara med i kvalitetsarbetet. En respondent menade också att arbetslaget behövde få hjälp med att få tid till det och med att hitta arbetsmetoder.

Jag tolkar det som att pedagogerna är intresserad av att arbeta med kvalitetsarbetet men att de behöver hjälp med tid och metoder för kunna göra det fullt ut. Jag ser här behovet av en förskolechef som kan hjälpa till att skapa rutiner, metoder och intresse för arbetet med kvalitet i förskolan.

Detta visar även Skolverket (2005) på då de menar att det är kommunen som ska visa hur ansvaret i förskolan fördelas och kommunen ska även se till att förskolechefen är bekant med det vardagliga pedagogiska arbetet som sker i förskolan. Enligt skolverket bör kommunen även se till att det finns rutiner för kvalitetsarbete i förskolan genom att förskolechefen är insatt och har ansvaret för det pedagogiska arbetet i förskolan. Pedagogerna behöver i arbetet med kvalitet i förskolan ha hjälp med att hitta balansen och att få in kvalitetsarbetet i verksamheten vilket då en förskolechef kan hjälpa till med. Då alla respondenter uttryckte att de ville arbeta mer med kvalitetsarbete kopplas också det till att respondenterna har en vilja att utföra kvalitetsarbetet. Utifrån det sociokulturella perspektivet så handlar lärandet om att pedagogerna ska få en meningsfull känsla enligt Dysthe (2003). Då måste pedagogerna känna att det de lär sig något genom att genomför de olika delarna i kvalitetsprocessen ger dem kunskaper som är av vikt för både dem själva och verksamheten.

### **Tvivel på att kvalitet kan mätas**

Alla sex respondenterna fick svara på om man kan mäta kvalitet i förskolan.

*”Ja ... med ecers . med Sheridans metod.... Men den visar ju inte allt säger inte allt.... Ööö men vi använder den inte men jag har tänkt att ta upp den jag fick reda på det när jag gick utbildningen. Men just nu har det varit mycket med den nya läroplanen. Vi har försökt gå igenom den för att alla ska få samma förståelse för den. Självt klart kan man*

*mäta kvalitet men inte i siffror. Det gör ju inte så att man får förståelse för verksamheten.”*

*”Ja på så sätt vad barnen kan innan och efter ett projekt . Annamma det barnet har lärt sig och om barnen trivs och så...”*

Respondenterna fick frågan om man kan mäta kvalitet i förskolan och svarade att det är ett suddigt begrepp – kvalitet. Att man kunde göra det med ECERS metoden svarade bara en pedagog. Någon trodde att man kunde mäta kvaliteten i förskolan men att hon inte visste hur och att resultatet kanske berodde på vem som mäter. Respondenten menade att pedagogerna i förskolan har olika syn på vad som är bra kvalitet. En pedagog menade att man kan mäta kvalitet genom att mäta barnens kunskaper före och efter ett projekt.

Som citaten visar så uttrycker pedagogerna ett visst tvivel till om man kan mäta kvalitet i förskolan. Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) menar att pedagogerna måste ha kunskaper om vad som är kvalitet och formulera mål för verksamheten utifrån vad som är bra i verksamheten. Vidare menar författarna att man mäter kvalitet utifrån innehållet i verksamheten och vad det har för betydelse för barnen i verksamheten. Jag tolkar här att pedagogerna måste i grunden ha klart för sig vad kvalitet innebär i förskolan. Däremot så visar ett citat på att en pedagog hade en annan bild av hur man skulle mäta kvalitet i förskolan. Att mäta barns tidiga kunskaper genom att man mäter utifrån olika innehåll i verksamheten och vad det betyder för barns lärande detta ska då leda till att barn mår bra, lär utifrån läroplanens mål och att de har roligt i förskolan menar Pramling Samuelsson och Sheridan (2008). Genom att mäta utifrån utvärdering som ECERS menar pedagogerna att det finns ett sätt att mäta förskolans kvalitet genom men att det inte säger allt. Man kan mäta kvalitet men inte i siffror menade en pedagog. Detta tyder på att pedagogen är medveten om att kvalitet i förskolan handlar om mer än bara siffror och om det är bra eller dåligt. Respondenternas resultat tolkas också utifrån det andra perspektivet på kvalitet som Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) tar upp då det handlar om vilken kunskap som pedagogerna har om kvalitet. Utifrån detta perspektiv mäter pedagogerna kvalitet utifrån innehållet i verksamheten och vad det betyder för barns lärande. Då tolkas respondenternas svar som att de har ett professionellt perspektiv på kvalitet. Pramling Samuelsson och Sheridan (2008) menar att kvalitet utifrån perspektiven ska leda till att barnen mår bra och har roligt men också att de lär utifrån läroplanens mål. Vilket man kan tyda i citaten då ett citat visar på att man kan mäta genom barnens kunskaper före och efter ett projekt. Men det är inget allmängiltigt svar då bara en respondent visade på detta.

### **6.3 Nuvarande engagemang i förskolans kvalitetsarbete**

Pedagogerna fick ett antal frågor om hur de arbetar praktiskt med kvalitetsarbetet i förskolan. De blev tillfrågade om alla pedagoger var delaktiga i förskolans kvalitetsarbete och om vilka metoder pedagogerna använde när de planerade, dokumenterade och utvärderade.

*”Vi har ju planerat lite hur vi ska jobba under våren vad vi vill åstadkomma med barn gruppen”*

*”Vi arbetar ju mer med dokumentation vill ju dokumentera innan man börjar med ett projekt för att se var barnen står någonstans och så låter man det gå en tid sedan intervjuar man för att se att de lärt sig något. Det är ju kvalitetsarbete sen så dokumenterar vi genom foton det vi gör och sätter in kort i barnens pärmar. Där barn och föräldrar ser vad vi gör”*

*”Planera är väl bra men jag tycker att det ska vara mer tyngd på att utvärdera planeringen är vi ju proffs på. vi skriver ner ... Egentligen borde vi börja med utvärdering ... det handlar ju om att reflektera....”*

*” Loggboken utvecklar ju oss själva. Det är ju upp till var och en att läsa... men min loggbok är ju privat men jag kan ju ta fram den och lyfta saker. Jag kan göra det. Men det är ju inget planerat. Vi lyfter ju helt inga privata tankar....”*

Respondenterna svarade att de arbetade med kvalitetsarbete genom planering, terminsplaneringar som någon menade att de sedan snabbt utvärderade. En respondent menade att de arbetade med dokumentationen och att de använder den till att ta reda på mer om barnen. De dokumenterade genom foton, anteckningar och intervjuer. Någon respondent filmade också. En respondent svarade att hon skrev loggbok och att det gav henne mer. Några av respondenterna lyfte också upp utvärdering. En respondent menade att planering var pedagogerna proffs på men att man egentligen borde börja med utvärderingen och att det handlar ju om att reflektera.

Utifrån svaren kan man här se att respondenterna strävar efter att kvalitetsarbetet ska bli mer systematiskt och att de förstår att utvärderingen också är en viktig del i processen med kvalitetsarbetet. De använder sig mest av att planera både för det dagliga arbetet i verksamheten men också det långsiktiga arbetet. Någon respondent syftade också på att pedagogens egna reflektion är en viktig del i kvalitetsarbetet. Genom att skriva loggbok ansåg respondenten att hon själv utvecklades men att använda den som en del i utveckling av ett gemensamt lärande i arbetslaget var svårare då man inte lyfter sina egna privata tankar i ett arbetslag. Men genom att skriva loggbok reflekterar pedagogen över verksamheten vilket även Björndal (2009) hävdar. Vidare kan pedagogen förhålla sig öppen till nya saker som pedagogen inte varit medveten om tidigare.

## **6.4 Nödvändiga förutsättningar för att bedriva kvalitetsarbete i förskolan**

För att det ska kunna ske ett bra kvalitetsarbete i förskolan behövs det olika förutsättningar menar respondenterna utifrån de frågor som de svarade på vid intervjun. Respondenterna svarade att det handlar om pedagogernas delaktighet, kunskaper och intresse. Tid och antal barn är också en förutsättning för respondenterna i kvalitetsarbetet.

*”Det känner jag inte, det är ju lite så att hur man själv förhåller sig som pedagog  
Brinner man för att samarbeta så men är det någon som inte brinner för det så förhåller man sig till det så blir det så.”*

*”Det kanske beror på rädsla att följa med i utvecklingen man vill gärna hålla fast i det gamla man är bekväm kanske trötthet. Kanske ska man gå i pension... att man förlitar sig på andra att man är en liten parasit och hänger på de som är aktiva... kunskaper... medför ju rädsla och okunskaper..”*

*”Ja alla är med när vi planerar och utvärderar. Men alla har nog olika intressen av arbetet och det kan väl synas i t ex dokumentationen. Det är nog bara en som egentligen tar kort.”*

Respondenterna menar att om man ska kunna få till ett bra kvalitetsarbete måste alla pedagoger vara med men där skilde sig anledningen. Det beror på intresset av att vara delaktig i arbetet.

Här kan man tolka att respondenterna är medvetna om att pedagogerna själva är en del av förutsättningarna vid kvalitetsarbetet och att det även kan synas i arbetet med kvalitetsarbetet. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) menar utifrån lärardimensionen att förutsättningar för pedagogisk kvalitet är pedagogernas förmåga att skapa bra villkor i förskolan som främjar barnens lärande och utveckling utifrån läroplanens mål. När respondenternas svar visar på att pedagogerna själva är en del av förutsättningar tyder det på att respondenterna är medvetna om att kvalitetsarbete inte bara handlar om strukturella saker som barnantal, tid och utformningen av miljön. Respondenterna är medvetna om att de själva är en del av förutsättningen för kvalitetsarbetet i förskolan. Här betyder det att förskolechefen har en viktig uppgift i att få pedagoger att bli intresserade av arbetet och genom att synliggöra syftet med kvalitetsarbetet skapa ökat intresse för arbetet. Om pedagogerna bara känner att planering, dokumentation och utvärdering bara är ett extra arbete i verksamheten så har pedagogerna och förskolechefen missat syftet med kvalitetsarbetet. Det handlar ju om att utveckla förskolans arbetsprocesser och få kunskaper om verksamheten, hur den svarar mot styrdokumentens mål så att barn får en likvärdig förskola oavsett var förskolan finns någonstans.

### **Ytterligare förutsättningar för kvalitetsarbete**

Andra förutsättningar för kvalitetsarbete menade respondenterna var antalet barn i barngrupperna, personaltäthet, förskolans närmiljö och förskolechefen

*”Mindre barngrupper tror jag”*

*”Det tror jag är pedagogernas kunskaper antalet barn i förskolan vad det är för område som förskolan ligger i, hur mycket vikarier man har tror jag påverkar kvalitén i förskolan”*

*”Pedagogerna .. hihi hi ööö deras förhållningsätt dööö deras synsätt på lärande, på barn deras syn på kunskaper och se ööö barnsyn kunskapssyn och sen ä en bra chef”*

Respondenterna svarar att barngruppens storlek är en förutsättning för kvalitetsarbetet i förskolan. Men det handlar också om personaltäthet, i vilken miljö förskolan ligger i och den pedagogiska ledningen.



Genom att någon pedagog svarade enbart att det handlade om mindre barngrupper tolkas respondenternas svar att det var en situation som respondenten såg som hinder för kvalitetsarbetet. Citatet då någon respondent svarade att en förutsättning handlar också om vilket områden förskolan ligger i har betydelse för både pedagogen och barnen. Här visar det på att respondenten är medveten om att förskolans kvalitet beror mycket på var förskolan ligger och vilka hemförhållanden som familjerna kommer ifrån. Detta menar Sheridan (2011-01-18) är en förutsättning för förskolan och menar att förskolor som har hög kvalitet är bra för barn vilket också senare i livet har betydelse för barnen. Vidare menar hon att en förskola med professionella och kunniga pedagoger är bra för barn som lever i låga sociokulturella hemförhållanden. Kopplar man detta till resultatet så tyder det på att respondenten är medveten om att barns hemförhållanden också påverkar förskolans kvalitet men det är inte sagt att respondenten förstår att det är viktigt att pedagogerna är kunniga och professionella vilket leder till att barn i låga sociokulturella hemförhållanden får en bättre förutsättning i förskolan.

### **Kvalitetsarbete grundat i den reviderade läroplanen**

En av de frågor som uppkom vid studiens början var vad kommer att hända med förskolans kvalitetsarbete när den reviderade läroplanen för förskolan träder i kraft i juli i år (2011) därför ställde jag frågan om pedagogerna tror att kvalitetsarbetet kommer att genomföras på ett annat sätt när den reviderade läroplanen för förskolan kommer att börja gälla.

Samtliga respondenter svarade att det kommer att ske förändringar men vilka förändringar som kommer att ske var svårare att svara på. Någon svarade att det kommer att komma andra ämnen och att det kommer läggas mer uppgifter på pedagogerna. Någon respondent menade också att arbetet redan har börjat då de ska dokumentera mer. Det kommer att ta tid menade flera respondenter medan hur det kommer att förändras också beror på hur villiga pedagogerna är till förändring.

*” Det kommer ju att bli förändringar nu. Det kommer ju finnas andra ämnen... det kommer nog läggas på mer på oss men det beror ju på hur villiga vi pedagoger är att förändra... ”*

*”Ja det har ju redan förändrats då vi nu ska dokumentera mer...*

**Jag:** *Varför ska ni dokumentera mer?*

*...Det står väl i skollagen och den nya läroplanen som vi ska utgå ifrån... Vi ska väl bli mer medvetna om barns kunskaper för att kunna hjälpa dem att utvecklas ”*

*”Det kommer att utvecklas på ett annat sätt det kommer att utvecklas då på några år men kan inte säga vad som kommer hända. Det är ju i sin linda just nu ”*

Citaten ovan tyder på att pedagogerna är medvetna om att det kommer att ske förändringar men att de inte kan uttala sig om vilka förändringar. Här kan jag uppleva att de pedagoger som är relativt nya i sitt yrke har mer förförståelse för förändringen vilket är en viktig förutsättning för det kommande arbetet med den reviderade läroplanen och med kvalitetsarbetet i förskolan. Samtliga pedagogerna antydde att de såg förändringarna med spänning och att de verkade vara villiga att följa med på denna resa.

För att knyta detta till den teoretiska delen handlar det om att pedagogerna behöver se sitt uppdrag som pedagog i förskolan utifrån att de måste utveckla didaktik och ämnen och Björndal (2009) menar att om pedagoger ska bli bättre i sitt yrke måste de utveckla sig själv genom reflektion och utvärdering. Läroplanen är ett viktigt dokument att utgå ifrån i allt kvalitetsarbete i förskolan. När den reviderade läroplanen börjar gälla handlar det om att pedagogerna måste diskutera och reflektera över förskolans mål och uppdrag kontinuerligt och enligt Sheridan och Pramling Samuelsson (2010) behöver pedagogerna diskutera hur man ska utforma förskolan utifrån de valda kunskapsmålen i läroplanen som pedagogerna ser att barnen i gruppen behöver. Detta kan vara en start för pedagogerna vid kommande diskussioner i arbetslagen. Vidare då pedagogerna är osäkra på vilka förändringar som kommer att ske då den reviderade läroplanen träder i kraft så tillkommer det mer arbetsuppgifter. Folkesson m.fl.(2008) menar att pedagoger möter andra arbetsuppgifter vilka kommer att bli ifrågasatta och dessa behöver både diskuteras och kanske förändras. Då måste pedagogen vara villig till förändring och vi måste också förstå att arbetet med läroplanen kan komma att ta tid. Detta stöder Folkesson m.fl.(2008) då de menar att pedagogerna går igenom olika faser i förändrings- och förbättringsarbetet. Men då respondenterna tolkades se förändringen med spänning kan man ändå tolka att förändringsarbetet kommer gå bra men det kommer att ta tid och vilket kan också leda till att pedagogerna börjar se kvalitetsarbetet på ett mera systematiskt sätt.

## 7. Diskussion och slutsatser

I detta kapitel i studien diskuteras det redovisade resultatet från föregående kapitel och studiens frågeställningar besvaras.

### 7.1 Pedagogernas resonemang om kvalitetsarbete i förskolan.

Resultatet redovisar att pedagogernas syn på kvalitet i förskolan handlar om tre aspekter. För det första om barn och hur de har det i förskolan. För det andra om pedagogernas kunskaper, synsätt och förhållningsätt till barn, lärande, förskolans utveckling och innehåll var en annan aspekt. Den tredje aspekten på kvalitet som kunde urskiljas i intervjuerna var pedagogernas förutsättningar för att bedriva kvalitetsarbete.

Resultatet visar att pedagogerna är medvetna om att kvalitet är ett begrepp som behöver synliggöras i förskolan. Pedagogerna menar också att kvalitet och hur barn lär och utvecklas hör ihop. Enligt utbildningsdepartementet (2010) ska utvärdering ha ett tydligt barnperspektiv och att resultatet av det systematiska kvalitetsarbetet ska användas till att utveckla verksamheten i förskolan och leda till barns möjligheter till utveckling och lärande. Om jag tolkar pedagogerna rätt så finns barnen med i förskolans kvalitetsarbete. Däremot är det inte sagt att pedagogerna medvetet arbetar utifrån barnens intentioner i kvalitetsarbetet.

Alla pedagoger diskuterade också begreppet kvalitet i förskolan utifrån att det hänger ihop med professionen vilket leder i sin tur till att förskolans och pedagogernas status höjs. Här håller jag med forskarna då även Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) i sin studie visar på att pedagoger har blivit mer medvetna och professionella. Vilket deras studie också syftar på men forskarna hänvisar till att den bidragande orsaken är förskolans läroplan till att kvaliteten i förskolorna ökat. Men detta visar inte resultatet på i denna studie då man inte kan uppfatta att pedagogerna var medvetna om att läroplanen bör ligga till grund för förskolans kvalitetsarbete.

Pedagogerna hade också svårt att se hur man skulle kunna mäta kvaliteten i förskolan. Några menade att man inte kan mäta glada och trygga barn. Jag tolkar här att det beror på att pedagogerna har en syn på kvalitet utifrån ett kvalitativt perspektiv då man inte mäter i siffror utan man tittar på hur en företeelse är.

När det gäller pedagogernas tankar om den reviderade läroplanen så var de eniga om att den kommer att medföra förändring i både tankar och praktiskt arbete med kvalitetsarbetet i förskolan men ingen kunde egentligen säga vad förändringen kommer att bli. Då resultatet som tidigare diskuterats tyder på att pedagogerna inte är helt medvetna om att läroplanen bör ligga till grund för kvalitetsarbetet betyder det att pedagogerna är i behov av kompetensutveckling kring den reviderade läroplanen och kring ämnet kvalitetsarbete i förskolan.

Pedagogerna var alla intresserade av att arbeta mer med kvalitetsarbete i förskolan men att det skulle vara i en rimlig nivå och att barnen inte skulle förlora på det. Här ser jag behovet av struktur och organisation så att arbetet med planering, dokumentation, reflektion och

utvärdering inte känns som något utöver det vardagliga arbetet i verksamheten. Förskolans kvalitetsarbete måste i första hand utgå ifrån att synliggöra barns lärande och utveckling och processer i verksamheten för pedagogerna själva då kan kvaliteten i förskolan synliggöras för pedagogerna.

När pedagogerna diskuterar att kvalitetsarbete handlar om att synliggöra vad de arbetar med i förskolan handlar det om att pedagogerna inte riktigt ser helheten mellan dimensionerna som Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) tar upp i sin studie. Pedagogerna kopplar inte samman deras sätt att lära barn med hur de själva använder sina egna kunskaper som de har eller lär. Pedagogerna ställer helt enkelt inte de frågor för sig själva för att kunna bli en bättre pedagog. Enligt Björndal (2009) ska man observera och utvärdera sin verksamhet för att det dels är nödvändigt för att kunna genomföra sitt uppdrag och för att kunna utveckla verksamheten. Men det handlar också om att pedagogerna behöver synliggöra för sig själva genom observationer och reflektioner för att utveckla verksamheten menar Björndal (2009).

## **7.2 Pedagogernas metoder och arbetsätt vid förskolans kvalitetsarbete.**

När det gäller hur pedagogerna arbetar med kvalitet i förskola kom jag fram till att pedagogerna diskuterade planering som en viktig del i kvalitetsarbetet. Resultatet visar på att det nästan bara handlar om att planera verksamheten. Pedagogerna menar att kvalitetsarbete är att planera verksamheten noga i förskolan. I resultatet finner jag inte några resonemang av innehållet i planeringen. Pedagogerna utgår inte från en nulägesbeskrivning eller utvärdering och det verkar inte som pedagogerna utgår ifrån observationer där de kan använda sig av barnens tankar. Pedagogerna arbetar med dokumentation men menar att det är ett arbete som tar tid. Utvärdering verkar vara något som pedagogerna saknar kunskaper om. Det handlar om att de inte riktigt vet hur och vad de ska utvärdera och att de inte har kunskaper om metoder. En pedagog menade att de har en mall som de utarbetat själva som de använder vid planering. Någon pedagog hade via sin utbildning kommit i kontakt med ECERS men det var ingen metod som användes. Någon pedagog hade använt sig av skolverkets BRUK för att förskolechefen hade gett pedagogerna materialet och förskolechefen har i sin tur använt det som bakgrund till kvalitetsredovisningen som görs varje år. Detta tyder på att praktiskt kvalitetsarbetet i förskolan behöver synliggöras och pedagogerna behöver förstå varför och vad arbetet ska leda till.

Planeringen är ett steg i kvalitetsarbetet och skolverkets material från Skolverkets webb, kvalitetsutvecklingsenheten, (Kvalitetsarbetet i praktiken) menar att det inte handlar om att bara planera verksamheten utan det handlar om att pedagogerna måste införskaffa sig kunskaper om nuläget och här behövs observationer och utvärdering som ett led i kvalitetsarbetet. Att utgå ifrån frågor om vad som varit bra och mindre bra får pedagogerna kunskaper om vad som ska planeras både utifrån barnens och gruppens kunskaper och erfarenheter. Skolverket menar att för att kunna utveckla förskolans verksamhet behöver pedagogerna starta kvalitetsarbetet med att skriva ner hur verksamheten ser ut just nu. Vilket jag uppfattade att respondenterna saknade förståelse för.

Jag uppfattar att respondentens loggbokskrivande var till för att skriva av sig och inte för att behandla sina observationer genom en systematisk reflektion av sin verksamhet. Men respondenten utvecklar sina egna innersta tankar om sin verksamhet vilket leder till självvärdering. Genom att själv börja reflektera och skriva en ostrukturerad loggbok kan ändå pedagogerna utvecklas att bli mer professionella.

Slutsatsen är att de pedagoger som jag intervjuat saknar metoder och en del kunskaper om hur de ska genomföra ett kvalitetsarbete som inte ligger utanför den övriga verksamheten. Kvalitetsarbetet bör genomföras i det vardagliga arbetet i verksamheten. Pedagogerna visade inte på att de arbetar integrerat med läroplanens mål i kvalitetsarbetet. Detta är överraskande då förskolans kvalitetsarbete ska grunda sig i läroplanens mål. Syftet med läroplanen för förskolan är att höja kvaliteten i förskolan. Hur ska då förskolornas kvalitet kunna höjas när inte pedagogerna säger sig använda sig av läroplanen i kvalitetsarbetet?

### **7.3 Pedagogers uttalande om sina förutsättningar att bedriva kvalitetsarbete i förskolan**

Förutsättningar för kvalitetsarbetet menade pedagogerna var deras kunskaper, intresse för arbetet men det handlade också om antalet barn, tid, ledarskapet och arbetslaget. Pedagogerna menade att deras kunskaper och intresse var avgörande och att alla i arbetslaget behöver samarbeta med att reflektera och föra arbetet framåt.

Jag ser här att pedagogerna uttrycker två olika förutsättningar för kvalitetsarbetet i förskolan. Det är sådana förutsättningar som de själva kan påverka och göra något åt. Det är pedagogernas egna kunskaper och deras intresse för yrket. Men det är det här som är ett dilemma i förskolan. Folkesson m.fl. (2008) menar att pedagogers kompetens hela tiden behöver utvecklas och pedagoger behöver ställs inför nya situationer. Men har pedagoger inte viljan att utvecklas och lära sig nytt så blir det konsekvenser för arbetet i både verksamheten och i kvalitetsarbetet. Det kanske är lätt att säga att det är pedagogernas drivkrafter som utvecklas i verksamheten. Men hur ska pedagogerna vilja utvecklas och själva lära när det hela tiden sker förändringar i yrket. Pedagogerna behöver förstå syftet med sitt egna lärande för att få en djupare förståelse och känna att det är värt att ta till sig nya kunskaper. Då man arbetar i ett arbetslag i förskolan kan detta bli ett dilemma då pedagoger ibland kan hamna på olika utvecklingsfaser och då måste man hitta en balans.

Pedagogerna menar också att antalet barn i barngrupperna är en förutsättning för kvalitetsarbetet i förskolan. Detta är inget svar som överraskar men pedagogerna syn på barngruppens storlek handlar om hur stor den är men att pedagogerna inte har kunskaper om vad skolverket anser är en lämplig storlek förvånar mig. I resultatet i min studie kommer det inte fram att lämplig storlek innebär att man får ta hänsyn till förskolans uppdrag och förutsättningar som varje förskola har. Det handlar om att ta hänsyn till förskolans lokaler, förskolans område, personalgruppen men också vilken barngrupp man har enligt Skolverket (2005).

## 7.4 Slutsatser

Att arbeta med kvalitet i förskolan har blivit mer komplext för mig. Då jag under undersökningen blev förvånad över respondenternas svar så blev det uppenbart för mig att arbetet med kvalitet inte är enkelt som forskare vill påstå. Det är många faktorer i verksamheten som ska stämma och leda till att förskolans kvalitetsarbete fungerar. Det är pedagogerna själva som jag anser är en faktor i arbetet och pedagogerna behöver främst kunskaper om hur man utvärderar verksamheten i förskolan. Pedagogerna behöver också bli mer professionella. Då menar jag att pedagogerna tillsammans i arbetslagen behöver diskutera begreppen som ingår i kvalitetsarbetet och tillsammans utveckla yrkesspråket för att kunna ha en gemensam grund att stå på. För som mitt resultat visar så är kvalitet en subjektiv upplevelse som även forskare hävdar. Genom reflektion och diskussion på förskolan tillsammans med kollegor kan pedagoger utveckla sin egen kompetens vilket jag ser också kommer att höja kvaliteten i förskolan.

Jag är väl medveten om att när jag gjorde min undersökning pågick många diskussioner i kommunen om ansvarsfrågan och de andra förändringarna i den reviderade läroplanen. Jag vet också att pedagogerna under ett års tid fått fortbildning med anknytning till pedagogisk dokumentation i förskolan i och med den reviderade läroplanen för förskolan. Detta är något som kommunen har satsat på inför de förändringar som förskolan står inför. Detta kunde påverka resultatet men i intervjuerna framkom det några diskussioner kring dessa föreläsningar och inte kring den reviderade läroplanen vilket tolkas att resultatet inte påverkades av.

Eftersom förskolans kvalitet också handlar om pedagogers kompetensutveckling och planering av den pedagogiska miljön i förskolan. Tycker jag att det är viktigt för kvalitetsarbetet att läroplanen för förskolan tar upp att förskolechefen har ansvar för dessa bitar. Förskolechefen ska se till att personalen i förskolan får kompetensutveckling för att personalen ska på ett professionellt sätt kunna utföra sina uppgifter i förskolan. När det gäller den pedagogiska miljön ansvarar förskolechefen för att miljön i förskolan utformas så att barnen får tillgång till material, att miljön är bra för barnen och att den utvecklar barnens kunnande.

Det som också framkom i undersökningen var att pedagogerna behöver kunskaper om varför förskolan ska arbeta med kvalitet och de behöver även förstå syftet med arbetet. Pedagogerna saknar i stor utsträckning förståelse för att kvalitetsarbetet ska ge pedagogerna redskap för att utveckla verksamheten. Framför allt så såg jag att pedagogerna behöver förståelse för att planeringen behöver startas med utvärdering av det man tidigare arbetat med och utifrån det göra en nulägesbeskrivning.

Något som överraskade i resultatet var att pedagogerna inte nämnde något om målen i läroplanen för förskolan. Frågan är om pedagogerna inte använder den i kvalitetsarbetet eller om pedagogerna inte nämner målen i sammanhanget under intervjun. Utifrån det jag läst och tolkat inser jag att pedagoger i förskolan behöver en djupare förståelse för momenten i kvalitetsarbetet. I diskussionen under intervjun framgick det ofta att pedagogerna vet att man ska planera, dokumentera och utvärdera verksamheten men de har inte klart för sig varför och

hur och för vems skull det ska göras. Det handlar inte om att visa upp dokumentation för föräldrar eller förskolechefen utan dokumentationen ska leda till att pedagogerna ska få syn på verksamheten, läroprocesser och det barnen lär.. Detta för att sedan få en bild dels av var barnen befinner sig i sitt lärande och dels vad som behöver utvecklas i verksamheten utifrån målen i förskolans läroplan.

## 7.5 Metoddiskussion

Valet av undersökningsgrupp var något som jag funderade mycket på. Jag ville få ett så rättvist och trovärdigt resultat som möjligt. Jag ville välja pedagoger som jag inte hade personlig eller känslomässig kontakt med för att pedagogerna skulle svara utifrån sig själva och inte utifrån det de trodde att jag ville ha svar på.

När jag skrev frågorna till undersökningen var jag säker på att frågorna skulle resultera i ett resultat där jag skulle få fram mer om pedagogernas arbetssätt och metoder men under själva intervjuerna förstod jag att så inte var fallet. Jag ser här vikten av att pröva frågorna innan själva undersökningen för att bli säker på att jag får fram ett resultat på det jag har frågat efter. En annan bidragande orsak till att resultatet inte blev som jag tänkt kan ha varit att några av frågorna kunde besvaras med ja eller nej vilket visade sig då jag på vissa frågor fick ställa följdfrågor för att förstå hur respondenten menade.

Något som jag upplevde var bra var att jag innan intervjuerna hade skickat ut ett brev med intervjufrågorna som redovisas som bilagor här i studien för att underlätta för pedagogerna vid själva intervjun. Jag märkte här att de pedagoger som hade läst frågorna och funderat på dem svarade mer genomtänkt. Vilket ibland var en nackdel då det var svårare att tömma pedagogerna på deras tankar om ämnet. Det märktes när jag ställde följdfrågor för då behövde pedagogerna mer tid innan de svarade. Detta ser jag också när jag sammanställde svaren från intervjuerna då intervjuerna tog olika lång tid. Då de intervjuer där respondenter i förväg hade läst frågorna och funderat på dem tog kortare tid medan de respondenter som inte hade läst frågorna innan blev tvungna att fundera länge vilket gjorde att intervjun tog längre tid.

Att välja intervju som en undersökande metod har varit lärorikt men den har inte gett mig ett brett svar på mina frågor. Studiens syfte var att undersöka hur pedagogerna resonerar kring kvalitetsarbete men också att undersöka hur pedagogerna praktiskt arbetade med kvalitetsarbete. Att undersöka hur kvalitetsarbete fungerar i praktiken skulle ha undersökts genom observationer i stället då kunde resultatet bli annorlunda på frågorna om pedagogernas metoder och arbetsätt. Men då förutsättningarna inför studien var begränsade valde jag att använda intervjuer som metod men det fick också konsekvenser för resultatet. Det jag hade kunnat göra bättre var att starta analysarbetet tidigare men på grund av att jag fick vänta in en pedagog som skulle medverka i intervjun så blev resultat- och analysarbetet försenat.

Jag funderade också på om jag skulle göra intervjuerna i grupp eller var för sig. Nu efteråt funderar jag på om resultatet hade kunnat bli annorlunda om jag och pedagogerna mer hade kunnat diskutera fram svaren på frågorna vilket i ett sociokulturellt perspektiv kan ge djupare svar på frågorna. Samtidigt så var jag medveten om att i gruppintervjuer kan respondenterna påverkas av varandra. Men jag bestämde mig för att göra intervjuerna individuellt och jag

konstaterar att om svaren fått diskuteras fram hade de kanske varit annorlunda eftersom vissa svar var väldigt korta i intervjuerna. De gav mig inte alltid ett fylligt svar som jag kunde tolka så lätt vilket påverkade mig i analysarbetet.

## **7.6 Fortsatt forskning**

Jag har inte undersökt hur pedagogerna verkligen arbetar med kvalitetsarbetet i praktiken. Det hade varit intressant att i framtiden följa upp min studie för att bredda den och genom observationer få syn på pedagogernas arbete med kvaliteten i förskolan. Jag menar nämligen att pedagogerna ligger i startgropen med arbetet då den reviderade läroplanen träder i kraft sommaren 2011. Kommer förskolans kvalitetsarbete förändras då förskolelärarna får ett ökat ansvar för att arbetet genomförs? Kommer förskolechefens arbete upplevas annorlunda då hennes arbete och ansvar skrivs in i förskolans läroplan? Just nu sker också andra förändringar i förskolan. Den nya skolagen bidrar också till förändringar. När jag arbetade med min studie så tog också regeringen beslutet att genomföra förslaget om lärarlegitimation som kommer att klargöra behörighet för lärarna. Jag kan bara i tanken se att dessa förändringar kommer att förändra förskolans roll men också pedagogernas roll. Därför anser jag att mer forskning om ämnet är av vikt. Dels ur pedagogernas, barnens och föräldrarnas perspektiv men också ur ett samhällsperspektiv. Kommer förskolan att bli mer professionell med hjälp av dessa förändringar undrar jag?

## **7.7 Slutord**

Även om resultatet visar hur en liten grupp tänker och arbetar med kvalitet i förskolorna så ser jag här konsekvenser för yrket i förskolan. Det kom inte fram i resultatet att pedagogerna bör grunda sitt kvalitetsarbete i de mål som styrdokumentet vilar på. Använder inte pedagogerna styrdokumentet så blir det konsekvenser för både planering, dokumentation och utvärdering. Pedagoger kan då inte se med säkerhet om de arbetar mot rätt mål. De verkar då bara kunna tolka arbetet utifrån sina egna mål och funderingar.

Pedagogernas delaktighet i kvalitetsarbetet har också konsekvenser för yrket i förskolan. Här visar svaren från intervjuerna att pedagogerna är medvetna om att det är viktigt att alla pedagoger i ett arbetslag är delaktiga. Men resultatet visar inte på hur man ska få pedagogerna delaktiga tyder det på att pedagogerna är i behov av pedagogiska diskussioner i arbetslagen, där förskolechefen synliggör varför pedagogerna ska arbeta med kvalitetsarbetet och att styrdokumentet ska ligga till grund för det. Det tyder också på att pedagogerna är i behov av fortbildning i ämnet med kvalitetsarbetet.

Den reviderade läroplanen för förskolan kommer med största sannolikhet att ge positiva konsekvenser för pedagoger om de använder den i förskolan och arbetet med kvalitén. Det är idag svårt att se vilka konsekvenser det kommer bli av den men det kommer garanterat hända mycket med dokumentation och utvärdering eftersom det står inskrivet i den reviderade läroplanen. Förskolelärarnas uppdrag kommer att förändras och det kommer ställas högre krav på pedagogerna och att de kommer att behöva utbildning och fortbildning vilket leder till att förskolan kommer att behöva andra resurser än vad förskolan idag har.



## 8. Referenser

- Bjereld, U., Demker, M. & Hinnfors, J. (2010) *Varför vetenskap?* Lund: Studentlitteratur.
- Björndal, Cato, R, P. (2009). *Det värderande ögat*. Stockholm: Liber.
- Colnerud, G & Granström, K. (2008). *Respekt för läraryrket. Om lärares yrkespråk och yrkesetik*. Vällingby: HLS förlag.
- Dysthe, O. (2003). *Dialog, samspel och lärande*. ? Studentlitteratur.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2010). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Norstedts Juridik.
- Folkesson, L., Lendahls Rosendahl, B., Längsjö, E., Rönnerman, K. (2008). *Perspektiv på skolutveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Käraby, G. (1997) . *Bedömning av pedagogisk kvalitet. Förskolan i fokus*. Pedagogisk forskning i sverige. Årg 2 Nr 1. Sid. 25-42.
- Käraby, G. (2001). *Barnets rätt till hög kvalitet i förskolan*. Utbildning och demokrati. 2001, vol 10, nr 2. S 81-93.
- Käraby, G., Sheridan, S., Giota, J., Däversjö Ogefelt, A., Björck, Å. (2009). *Pedagogisk kvalitet i skolan – PQS*. Lund: Studentlitteratur.
- Nationalencyklopedin – *kvalitet*. Hämtad 2011-02-09  
<http://www.ne.se/enkel/kvalitet>
- Orlenius, K. (2008). *Värdegrunden – finns den?* Stockholm: Runa.
- Pape, K. (2006). *Social kompetens i förskolan – att bygga broar mellan teori och praktik*. Stockholm: Liber.
- Pramling Samuelsson, I & Sheridan, S. (2008). *Lärandets grogrund*. Poland: Studentlitteratur.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Fritzes. Hämtad den 20110320 från  
<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2010:800>
- Sheridan, S. Föreläsning (2011-01-18). *Barns lärande – fokus i förskolans systematiska kvalitetsarbete*. Göteborg.
- Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2010). *Barns lärande – fokus på kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber.
- Sheridan, S & Pramling Samuelsson, I & Johansson, E. (2009). *Barns tidiga lärande. En tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I., Johansson, E. (2010). *Förskolan – arena för barns lärande*. Stockholm: Liber.

Skolverket. (2005). *Kvalitet i förskolan*. Allmänna råd och kommentarer. Stockholm: Fritzes.

Skolverket. (2006). *Kvalitetsredovisning*. Allmänna råd och kommentarer. Stockholm: Fritzes.

Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan. Lpfö 98*. Reviderad 2010. Stockholm: Fritzes.

Skolverket. *BRUK – ett verktyg för skattning och utvärdering av kvalitet*. Hämtat 2011-01-28 [http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/22/58/BRUK\\_NY.pdf](http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/22/58/BRUK_NY.pdf)

Skolverkets kvalitetsutvecklingsenhet. *Kvalitetsarbete i praktiken*. Hämtat 2011-02-09. <http://www.skolverket.se/sb/d/2180;jsessionid=0BF4C50AC5987FFFA70AF790D50D27DE>

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Malmö: Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet. (2007) *Förordning (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.* Hämtat 11-02-06. [http://62.95.69.15/cgi-bin/thw?%7BHTML%7D=sfst\\_1st&%7BOHTML%7D=sfst\\_dok&%7BSHTML%7D=sfst\\_err&%7BBASE%7D=SFST&%7BTRIPSHOW%7D=format=THW&BET=1997:702](http://62.95.69.15/cgi-bin/thw?%7BHTML%7D=sfst_1st&%7BOHTML%7D=sfst_dok&%7BSHTML%7D=sfst_err&%7BBASE%7D=SFST&%7BTRIPSHOW%7D=format=THW&BET=1997:702)

Utbildningsdepartementet.(2010) *Promemoria U2010/4443/S. Förslag till vissa förtydliganden och kompletteringar av förskolans läroplan*. Stockholm:

Utbildningsdepartementet. Hämtat 10-09-21.

<http://www.skolverket.se/content/1/c6/02/04/75/Promemoria%20-%20Bakgrund%20till%20f%F6r%E4ndringar%20i%20f%F6rskolans%20l%20roplan.pdf>

Vetenskapsrådet. (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 11-02-27

[http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska\\_principer\\_t\\_f\\_2002.pdf](http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_t_f_2002.pdf)

# Bilaga 1

## Brev till respondenterna

Hej!

Jag heter Carina Lannér och läser sista terminen på lärarutbildningen på Göteborgs Universitet. Jag avslutar min utbildning genom att skriva en c-uppsats som kommer att handla om kvalitetsarbete i förskolan. Jag kommer att göra en intervjuundersökning där jag tar reda på pedagogers syn på kvalitet i förskolan och hur de arbetar med kvalitetsarbete. Jag vill att min undersökning ska synliggöra pedagogernas arbete, tankar och förutsättningar med kvalitetsarbetet i förskolan därför att den reviderade läroplanen för förskolan som börjar gälla den första juli 2011 ökar kraven på förskolans systematiska kvalitetsarbete.

Jag kommer att intervjua pedagoger i olika förskolor med färdiga frågor och jag kommer att spela in intervjun på mobiltelefon som jag sedan kommer att transkribera. Jag kommer sedan att sammanställa och analysera svaren utifrån den forskning och teorier som redan finns i ämnet. De resultat som jag kommer fram till kommer att redovisas i mitt examensarbete. Allt material som jag samlar in kommer enbart att användas i detta syfte och materialet kommer efter att examensarbetet är färdigt förstöras.

Deltagarna får själva bestämma om de vill medverka i undersökningen och de har rätt att bestämma hur länge och på vilka villkor de vill medverka i undersökningen utan att det blir några negativa följder för dem. Deltagarna kommer att aidentifieras för att inte kunna igenkännas i min undersökning.

Har ni några frågor kontakta mig genom:

Carina Lannér:

Mail-adress

Mobilnummer

Tack för att ni pedagoger ställer upp på min undersökning genom intervjuer.

2011-02-09

Carina Lannér



# Bilaga 2

## Intervjufrågor

Bakgrund: Antal år i yrket, Berätta om din förskola: Avdelningar, inriktning, projekt mm.

1. Vad innebär begreppet kvalitet i förskolan för dig?
2. Hur uppfattar du en förskola med bra respektive mindre bra kvalitet?
3. Vad tror du påverkar förskolans kvalitet?
4. Vet du varför vi ska arbeta med kvalitetsarbete i förskolan?
5. Vilka faktorer tror du bidrar till bra respektive dålig kvalitet i förskolan?
6. Finns det några svårigheter i processen med kvalitetsarbetet i förskolan?  
Vilka är de?
7. Vet du vad syftet är med att planera, dokumentera och utvärdera verksamheten?
8. Skulle du vilja jobba mer eller mindre med kvalitetsarbetet i förskolan?
9. Hur arbetar ni med kvalitetsarbete i er förskola?
10. Inom vilka specifika områden från läroplanen arbetar ni med just nu på er förskola?
11. Vilka metoder använder ni när ni planerar, dokumenterar, analyserar och utvärderar de områden som ni arbetar med?
12. Är alla pedagoger delaktiga i arbetet med kvalitén i förskolan?
13. Hur ofta arbetar ni med kvalitetsarbete på er förskola?
14. Vad gör ni med materialet som ni använder när ni arbetar med kvalitetsarbete?
15. Använder ni kvalitetsredovisningen i arbetet med kvalitet i förskolan?
16. Kan man mäta kvalitet i förskolan?  
Ja – på vilket sätt? Nej – varför inte?
17. Tror ni att förskolans kvalitetsarbete kommer att genomföras på ett annat sätt när den reviderade läroplanen för förskolan kommer att börja gälla?  
Nej – varför inte? Ja – på vilket sätt?
18. Hjälper förskolechefen er med kvalitetsarbetet i förskolan?